

Intressentdialog med sikte på Landsbygdsnätverket 2021-2027

Kommissionen vill att de nationella nätverken för den gemensamma jordbruks- och landsbygdspolitiken ska vara plattformar för ökad delaktighet och att de i ännu högre grad ska bygga kapacitet genom ömsesidigt lärande och samverkan. Det framgår av förslagen till EU-förordning. Resultaten från intressentdialogen som presenteras i denna rapport visar att det överensstämmer väl med de svenska intressenternas önskan.

Det är Landsbygdsnätverkets styrgrupp som under 2020 genomfört dialogen för att lägga grunden för framtida verksamhet inom nätverket. Den visar att det finns många aktörer från olika intresseområden som vill engagera sig i nätverket. De är överens om att Landsbygdsnätverket är en viktig mötesplats där deras olika kunskaper och perspektiv kan korsbefrukta. Det är enligt flera intressenter en förutsättning för att hitta nödvändiga nya lösningar och nå målen med den gemensamma jordbruks- och landsbygdspolitiken, med havs- och fiskeriprogrammet och därigenom också bidra till de nationella målen med livsmedelsstrategin, klimat och miljö mål samt de nationella landsbygdspolitiska målen. Många är angelägna om att under kommande år bidra till att utveckla nya innovativa lösningar i såväl de gröna som blå näringarna. Det finns en vilja att verka inom hela livsmedelskedjan, från primärproducent till konsument, och att inkludera fler och ”medskapade” hållbara lösningar i lokal och regional landsbygdsutveckling.

Dialogen visar att många är nöjda med de informationskanaler som har utvecklats inom nätverket, exempelvis Podden Landet, webinarier och nyhetsbrev. Men flera vill kunna använda informationen mer för inspiration och gemensam reflektion, som ett led i en process med att gemensamt bygga kunskap och utveckla samarbeten.

Flera intressenter anser att det är viktigt att nätverket i större utsträckning än hittills kan fungera för nätverkande på olika nivåer, för att koppla samman olika aktörer både inom och mellan nivåer.

Ytterligare en funktion som många vill använda sitt engagemang i Landsbygdsnätverket till, är att nyansera den urbana normen och öka kunskapen om olika landsbygder. På så vis vill de bidra till en mer livsmedelsstrategisk och landsbygdsäkrad utformning och tillämpning av politiska beslut.

Över 200 personer från 76 organisationer och myndigheter har deltagit i dialogen. Hälften är intressenter från organisationer och myndigheter med ett sektorövergripande intresse och ansvarsområde, med fokus på exempelvis livsmedelsstrategier och lokal utveckling. Ytterligare ca 40% av de som deltagit i dialogen kommer från organisationer med fokus på gröna och blå näringar, inklusive miljö- och klimatfrågor. Dialogen har förts dels genom en enkätundersökning, dels genom workshops i nätverkets arbetsgrupper och internt i Jordbruksverket samt genom 13 fokusgruppsmöten.

Innehåll

INTRESSENTDIALOG MED SIKTE PÅ LANDSBYGDSNÄTVERKET 2021-2027	1
1. SLUTSATSER	4
Nytt i den kommande EU-förordningen	5
Intresse för att engagera sig.....	7
Plattform för möten.....	8
Tillsammans sprida information	9
Nätverka på flera nivåer	9
Balansera urbana normer och säkra beslut	10
Utveckla arbetssätten	11
2. BAKGRUND TILL INTRESSENTDIALOGEN.....	13
Landsbygdsnätverket idag och framåt	13
Nästa periods nätverk.....	13
Mål med nätverkande.....	15
3. PROCESS OCH TIDSPLAN	16
Enkätstudie för medlemmar och potentiella nya medlemmar	18
Workshop i arbetsgrupper och med Jordbruksverket	20
Tankekedja i fokusgrupper.....	20
5. RESULTAT.....	20
ENKÄTRESULTAT	21

Generellt sett anses Landsbygdsnätverket vara en neutral arena där vi lär av varandra, samverkar och känner gemensamt ägarskap	21
Generellt sett anses medlemskapet i Landsbygdsnätverket öka delaktigheten i landsbygdsutveckling och förmågan att bidra till målen i EU-programmen	21
Landsbygdsnätverkets styrkor ur fyra perspektiv.....	22
Det som görs i Landsbygdsnätverket kan bli ännu bättre.....	22
Landsbygdsnätverket mest använda kommunikationskanal är webbplatsen och nyhetsbrev.....	23
Enkätsvar om framtiden	24
Nästa periods teman och arbetssätt	25
RESULTAT FRÅN WORKSHOPS I ARBETSGRUPPER OCH MED JORDBRUKSVERKET	28
Landsbygdsnätverket är en mötesplats för att samla mångfacetterad kompetens och resurser samt en neutral arena för samverkan.....	28
Landsbygdsnätverket är länken mellan lokal, regional och nationell nivå men bidrar även till horisontell samverkan	30
Landsbygdsnätverket sprider information tillsammans och bidrar till folkbildning	31
Landsbygdsnätverket bidrar till att nyansera den urbana normen och öka kunskapen om skillnader i Sverige	31
Landsbygdsnätverket arbetar brett, på alla nivåer för en landsbygdsutveckling i hela landet	32
RESULTAT FRÅN FOKUSGRUPPERNA	32
Mötesplats för att samla kompetenser över intresse- och sektorsgränser	33
Gemensam spridning av information	34
Ett nätverk som fungerar på flera nivåer	35
Balansera urban norm och landsbygdssäkra	36
Människan och entreprenören i centrum	37

1. Slutsatser

I förslaget till ny EU-förordning för den gemensamma jordbruks- och landsbygdspolitiken (CAP) anges målen för de nationella nätverken. Där signalerar kommissionen att det är viktigt att nätverken ökar intressenternas delaktighet och kapacitetsbyggande genom ömsesidigt lärande och samverkan. Samma inriktning framgår av rubrikerna om de nationella nätverken i mallen för Strategiska planen, där varje medlemsstat bland annat ska beskriva strukturen för hur medlemsstaten tänker sig nätverkets ”governance”, det vill säga nätverks-/partnerskapsstyrning.

Intressenternas motivation till att engagera sig i nätverket är därmed avgörande för att uppnå avsedd effekt. Det är anledningen till att Landsbyggsnätverkets styrgrupp har genomfört en omfattande intressentdialog om behoven av fortsatt nätverkande. Dialogen har också kartlagt vilka mervärden intressenterna ser att de tillsammans med andra kan skapa inom ramen för nätverket. Med utgångspunkt från dialogen kan nätverket utvecklas underifrån.

Från ”toppen” anges övergripande mål och ramar i EU-förordningen och det som formuleras i den strategiska planen. Där specificeras hur Sverige ska jobba med CAP samt de ekonomiska resurser som kommer att anslås för Landsbyggsnätverkets verksamhet.

Men Landsbyggsnätverket är viktigt för mer än målen i CAP. Intressentdialogen visar att det är viktigt att Landsbyggsnätverket också fortsätter att samla intressenterna i havs- och fiskeriprogrammet (EHFF). Därför blir även målen i detta program styrande för nätverket. Genom att öka intressenternas delaktighet och förmåga i dessa båda EU-politiska områdena, verkar nätverket också till de nationella målen för den svenska livsmedelsstrategin, miljö- och klimatmålen samt de svenska landsbygdspolitiska målen.

Kopplingarna mellan de olika politikområdenas mål beskrivs i nedanstående bild. Kolumnrubrikerna beskriver också den logiska kedjan, från arbetet inom nätverket, via de mervärden som det skapar i form av nätverksmål, till de mer övergripande målen med strategisk plan (CAP), program (EHFF) och därmed också nationellt uppsatta mål. I följande avsnitt beskrivs resultaten från intressentdialogen i relation till vad som anges i förslaget till EU-förordningens Artikel 113 om nätverken.

Intressenters önskan om arbetssätt i nätverket	Uppgifter för Nätverket (artikel 113)	Intressenters mervärden av att vara delaktiga	Mål för Nätverket (artikel 113)	Mål i CAP och EHFF	Mål för livsmedelsstrategin (LMS), miljö och klimat (MK) samt landsbygdsolitik (LB)
				Produktion CAP, EHFF Konkurrenskraft CAP, EHFF Makten i livsmedelskedjan CAP Folkhälsa och matens kvalitet CAP Generationsskifte CAP Motverka klimatförändringar CAP Vårda miljön CAP, EHFF Landskap och biologisk mångfald CAP, EHFF Levande landsbygd och kustbygd CAP, EHFF	LMS LMS, LB LMS LMS LMS, MK, LB LMS, MK, LB LMS, MK, LB LMS, LB

Nytt i den kommande EU-förordningen

I förslaget till EU-förordning finns några nyheter beträffande de nationella nätverken jämfört med idag. En nyhet är att både det europeiska nätverket och de nationella nätverken ska vara verksamma inom hela politikområdet. Detta gäller finansieringen från såväl Europeiska garantifonden för jordbruket som Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling, det vill säga i både CAPs pelare 1 och pelare 2.

Det finns också vissa skillnader i beskrivningen av mål och uppgifter. En sådan skillnad är att målet om att informera allmänhet och potentiella stödmottagare om programmets möjligheter inte längre finns kvar i den nya förordningen. Detta uppdrag kan eventuellt tolkas in i andra målformuleringarna som handlar om att *”hjälpa medlemsstaternas förvaltningar med genomförandet av de strategiska planerna och övergången till en prestationsinriktad genomförandemodell”* och att *”bidra till spridning av resultaten av de strategiska planerna”*.

Ytterligare en skillnad är att det bland de övergripande målen nu finns en formulering om att *”underlätta ömsesidigt lärande och samverkan mellan alla berörda parter inom jordbruk och landsbygdsutveckling”*, vilket följs upp i flera av de arbetsuppgifter som förordningen tillskriver nätverken.

En annan nyhet är att målet i nuvarande program om att *”främja innovationer”* nu har kompletterats med *”och stödja att alla berörda parter är delaktiga i förfaranden för kunskapsutbyte och kunskapsbyggande.”* Det följs också upp i rubrikerna för nätverken i mallen för den strategiska planen. Den första av två rubriker anger att medlemsstaterna ska beskriva *”Summary overview and objectives of the National CAP Network, including activities to support knowledge flows within the AKIS.”* AKIS är ett samlingsbegrepp för åtgärder för jordbrukets kunskaps- och innovationssystem.

I förslaget till ny förordning förstärks också nätverkens roll i uppföljnings- och utvärderingssammanhang. Det görs bland annat genom ett mål som lyder *”stödja alla berörda parters övervaknings- och utvärderingskapacitet”* och följs upp i listan över arbetsuppgifter som exempelvis: *”insamling, analys och spridning av information om insatser som stöds genom de strategiska planerna”*. Detta är en funktion som vi i Sverige har organiserat i ett särskilt utvärderingssekretariat inom förvaltningsmyndigheten. Det gör att Landsbyggsnätverkets roll i

detta avseende kan begränsas, men nätverket kan fortfarande utgöra ett komplement på så sätt som önskats i intressentdialogen. Därför är denna funktion kursiverad i matrisen nertill.

Andra nya uppgifter för nätverken är ”skapandet av kopplingar till andra unionsfinansierade strategier eller nätverk” och ”bidrag till den fortsatta utvecklingen av den strategiska planen och utarbetande av en eventuell efterföljande period av strategiska planer.” Dessa båda arbetsuppgifter finns inte angivna i innevarande förordning men är funktioner som nätverken ändå fyllt inom ramen för det som Kommissionen efterfrågat av det Europeiska Landsbyggsnätverket och EIP-partnerskapet.

Intressenters önskan om arbetssätt i nätverket	Uppgifter för Nätverket (grundade på artikel 113)	Intressenters mervärden av att vara delaktiga	Mål för Nätverket (artikel 113)	Mål i CAP och EHFF	Mål för livsmedelsstrategin (LMS), miljö och klimat (MK) samt landsbygdspolitik (LB)
			Öka deltagandet	Produktion CAP, EHFF	LMS
			Öka förmågan	Konkurrenskraft CAP, EHFF	LMS, LB
			Underlätta ömsidigt lärande och samverkan	Makten i livsmedelskedjan CAP	LMS
			Främja innovation och stödja att alla berörda parter är delaktiga i kunskapsutbyte och kunskapsbyggande.	Folkhälsa och matens kvalitet CAP	LMS
				Generationsskifte CAP	
			Stödja alla berördas utvärderingskapacitet.	Motverka klimatförändringar CAP	LMS, MK, LB
			Bidra till spridning av resultaten	Värda miljön CAP, EHFF	LMS, MK, LB
				Landskap och biologisk mångfald CAP, EHFF	LMS, MK, LB
				Levande landsbygd och kustbygd CAP, EHFF	LMS, LB

Mål och arbetsuppgifter i EU-förordningen överensstämmer med intressenternas behov

Av resultaten från intressentdialogen som presenteras i kapitel 5 kan vi konstatera att det finns en god överensstämmelse mellan Kommissionens ambitioner och de mervärden som intressenterna menar kan skapas genom arbetet i Landsbyggsnätverket. Nätverkskansliet har sorterat vad som framkommit i enkätundersökningen, i workshops i nätverkets arbetsgrupper och internt på Jordbruksverket samt i fokusgruppsamtalen.

En generell slutsats är att det råder en samstämmig önskan, oavsett intresseinriktning, om att använda nätverket som en neutral arena för att olika kompetenser ska kunna mötas, även de oförutsedda som annars inte hade inträffat och som många anser behövs för att skapa nya kreativa lösningar. Ambitionen är att bygga kunskap, utveckla samarbeten och hitta nya och innovativa lösningar på vår tids stora utmaningar kopplade till en robust livsmedelsförsörjning, miljö- och klimatmål, men också smart lokal landsbygdsutveckling.

I nedanstående matris finns grupperna av mervärden inlagda. De kan på olika sätt kopplas till de mål med nätverken som Kommissionen har formulerat i förordningen.

De önskemål från dialogen som handlar om att ”kunna agera tillsammans på neutral arena” och ”främja helhetssyn” går i hög grad att relatera till drivkrafter för att öka delaktigheten. En intressent måste kunna

se sin roll i helheten för att vara intresserad av att medverka till enskilda vitala delar, vilket exempelvis kan vara en utmaning när fler behöver samverka kring nya lösningar för robust livsmedelsförsörjning.

De andra mervärden som lyfts fram har helt eller delvis relevans för de övriga målen som anges i förordningen, i synnerhet de om ökad förmåga, ömsesidigt lärande och att samverka samt främja innovationer genom kunskapsutbyte och kunskapsbyggande.

Inträsensönskan om arbetssätt i nätverket	Uppgifter för Nätverket (artikel 113)	Inträsensmervärden av att vara delaktiga	Mål för Nätverket (113)	Mål i CAP och EHFF	Mål för livsmedelsstrategin (LMS), miljö och klimat (MK) samt landsbygdspolitik (LB)
		<p>Olika kompetenser och sektorer som lär av varandra och kan samverka.</p> <p>Agera tillsammans på neutral arena.</p> <p>Främja helhetssyn</p> <p>Tillsammans sprida information.</p> <p>Stärka nätverk på olika nivåer och mellan olika nivåer.</p> <p>Balansera urban norm, öka kunskap om att landsbygder är olika samt bidra till att landsbygds- och livsmedelsstrategiskt säkra politiska beslut</p>	<p>Öka deltagandet</p> <p>Öka förmågan</p> <p>Underlätta ömsesidigt lärande och samverkan</p> <p>Främja innovation och stödja att alla berörda parter är delaktiga i kunskapsutbyte och kunskapsbyggande.</p> <p><i>Stödja alla berördas utvärderingskapacitet.</i></p> <p>Bidra till spridning av resultaten</p>	<p>Produktion CAP, EHFF</p> <p>Konkurrenskraft CAP, EHFF</p> <p>Makten i livsmedelskedjan CAP</p> <p>Folkhälsa och matens kvalitet CAP</p> <p>Generationsskifte CAP</p> <p>Motverka klimatförändringar CAP</p> <p>Vårda miljön CAP, EHFF</p> <p>Landskap och biologisk mångfald CAP, EHFF</p> <p>Levande landsbygd och kustbygd CAP, EHFF</p>	<p>LMS</p> <p>LMS, LB</p> <p>LMS</p> <p>LMS</p> <p>LMS, MK, LB</p> <p>LMS, MK, LB</p> <p>LMS, MK, LB</p> <p>LMS, LB</p>

Intresse för att engagera sig

Enkäten visar att det finns ett stort intresse för att delta aktivt i nätverket. Detsamma framkommer av anteckningarna från fokusgruppsamtal och arbetsgruppsamtal. Det finns också kommentarer om att det är viktigt att det är högt i tak, och att det ges likvärdiga förutsättningar för såväl stora som små organisationer att delta aktivt, men också att människor med olika bakgrund och ålder ska kunna vara aktiva representanter i nätverket. De pekar på att nätverket bör präglas av den mångfald som behövs för att hitta nya lösningar och att det är viktigt att utgå ifrån vad de som ingår i nätverket vill ha.

Resultaten visar att det finns olika bilder av huruvida nätverket präglas av ett gemensamt ägarskap. Kommentarer indikerar att Jordbruksverkets roll i nätverket behöver förtydligas liksom vad ett medlemskap innebär och hur medlemsinflytandet är organiserat. Det råder ibland en missuppfattning om att nätverkskansliet skulle utgöra själva Landsbyggsnätverket, vilket leder till att en del uppfattar Landsbyggsnätverket som Jordbruksverkets nätverk eftersom kansliet är placerat där. I förslaget till EU-förordningen anges följande: ”Varje medlemsstat ska inrätta ett nationellt nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken för nätverksamarbete mellan organisationer och förvaltningar, rådgivare, forskare och andra innovativa aktörer inom jordbruk och landsbygdsutveckling.” Det gör att Jordbruksverket i sin förvaltande och utbetalande roll är en del bland de aktörer som nätverket ska samla. Nätverkskansliet är kontaktpunkten som

tillhandahåller den samordning och service som behövs för att aktörerna ska kunna nätverka. I vissa medlemsstater är denna funktion upphandlad och i andra finns den placerad inom förvaltningsmyndigheten eller annan myndighet. Det finns för- och nackdelar med båda dessa lösningar. Frågan om för- och nackdelar i detta avseende har inte diskuterats under intressentdialogen.

Plattform för möten

Nästan alla (oavsett intressentområde) lyfter att nätverket bör skapa mervärden genom att vara en mötesplats så att olika kompetenser och sektorer kan bygga kunskap tillsammans och samverka. Många påpekar också vikten av att nätverket verkar för att fler fonder och program är med och främjar såväl livsmedelsstrategiska som landsbygdspolitiska mål. Det överensstämmer med att förordningen anger att nätverket ska *koppla till andra EU fonder och strategier*. Nätverket ses som en kompetenspool där olika deltagare – offentliga aktörer, civilsamhället, näringslivsorganisationer – finns samlade och kan mötas (fysiskt och digitalt) mellan olika sektorer på en neutral arena. Här är några röster som exemplifierar det:

SLU/RådNu: Det är problematiskt med en ytterligare sektorisering mellan jordbrukets och landsbygds utveckling. De som lever och verkar på landsbygden finns i en integrerad helhet. Helheten skapar effekt. Det oväntade eller värdeskapande mötet är intressant i innovationssammanhang, mellan aktörer som normalt inte träffas. Den typen av mötesplatser skapas inte av sig självt utan behöver skapas.

Ekologiska lantbrukare: Nätverket är en öppen och kreativ arena. Det blir inte alls så mycket skyttegravar och rykesspridning utan mer konstruktiva samtal då. Egentligen vill de flesta samma sak både bland producenter och konsumenter. Positivt att Landsbygdsnätverket kommer jobba för hela jordbrukspolitiken i framtiden. Det innebär att nätverket ska syssla med jordbruksfrågorna i större utsträckning inklusive direktstöden. Där är omställningsfrågorna viktiga att diskutera. Bra väg att gå - allt hänger ihop. Nätverket kan skapa en neutral arena för beredskap och en resilient livsmedelsproduktion som fungerar även i fredstid och som inte bara handlar om att lagra livsmedel och insatsvaror. Det behöver vi samtala om brett och tvärs över olika sektorer. Här kan nätverket skapa mervärden.

Almi: Viktigt med samarbete mellan sektorer. Viktigt att utgå från vad de som ingår i nätverket vill ha.

LRF: Det finns exempel där nätverket har samlat aktörer som tycker olika i vissa frågor för runda-bords-samtal som skapar förståelse för varandras argument och åsikter. Där kan nätverket vara en facilitator för samtal.

Vuxenskolan: Samverkan och oväntade konstellationer är viktiga delar i nätverkandet. Tillgängligheten på kunskap är ibland inte så enkel. Frågor som var det går att hitta kunskap och kompetenser är viktiga. Även kunskap på regional och lokal nivå är viktig. Nätverket kan vara ett kunskapsnav. Andras initiativ som t.ex. demokratidelegationens arbete kan vi lära oss av. Vi kunde tydliggöra vad de olika medlemsorganisationerna bidrar med till nätverket både stora och små.

Leader Bohuskust: Gillar bredden i nätverket med både privata och offentliga aktörer. Nätverket kan bidra med de breda perspektiven och tvär-perspektiven genom att fler från olika aktörer träffas. "Tvär-tänkande" viktigt. Tillsammans i nätverket har vi en mycket bred kompetens som vi kan erbjuda. Utifrån samhällssekonomi och en nyttoanalys är det bra att nätverket understödjer att saker ses från olika perspektiv. Vi kan bidra till förståelse för vattenbruket och även dess synergier med jordbruket. Vi kan göra omställning till något som är för alla inte bara för idealisterna.

Hembygdsförbundet: Ta ett samlat grepp. Det finns olika typer av nätverk. Viktigt att få med unga. Förståelsen för att få med de olika perspektiven. De strukturer som man kan utveckla i den ideella sektorn är en viktig förutsättning för att skapa ett hållbart samhälle.

Rise: Om man tittar för strikt på jordbruksfrågor missar man många andra kompetenser och frågor som behövs för Lokal utveckling.

Samtliga arbetsgrupper lyfter mervärden med att utveckla mötesplatsfunktionerna i nätverket. Ett exempel är Landsbyggsnätverkets Kompetensråd som anser att det är viktigt att de kan fortsätta arbeta genom Landsbyggsnätverket då nätverket uppfattas som en neutral arena. Genom nätverket har Kompetensrådet tillgång till många sektorer, kan påverka nätverkets alla arbetsgrupper och nå ut brett med information vilket är viktigt då utbildningsfrågan är horisontell. Likvärdig information från nätverket når också in till Kompetensrådet vilket upplevs som positivt.

En annan fråga som lyfts under dialogen handlar om vikten av att säkerställa att utbildningarna motsvarar det gröna och blå näringslivets behov. Detta behov lyfts av några deltagare i fokusgruppsamtalen, men även av nätverkets grupp för Nyanländas inkludering.

Ett annat exempel är nätverkets Ekosystemgrupp. De lyfter bland annat vikten av att inkludera skogsnäringen i nätverket. Många lantbrukare är också skogsägare och skogen har stor påverkan på möjlighet att arbeta mot miljömålen. Det är också något som tas upp av ett antal svarande i enkäten.

Gruppen för Fiske och Vattenbruk pekar på att Landsbyggsnätverket är den enda arena där en samlad blå sektor kan diskutera utmaningar och möjligheter via en oberoende part. Sektorn kan också på ett enkelt sätt komma i kontakt med andra sektorer för samarbeten som kanske inte annars hade blivit av.

Tillsammans sprida information

Många av de mervärden som intressenterna lyfter handlar om att genom sitt engagemang i Landsbyggsnätverket kunna sprida information, få del av viktigt information och att kunna folkbilda, såväl individer som organisationer och både inom och utanför nätverket. Nätverkets poddar och webinarier omnämns som viktiga och mycket uppskattade forum, vars innehåll enkelt kan förmedlas vidare till kollegor inom medlemsorganisationerna och myndigheterna, men också till andra utanför nätverket. Öppningsstatistiken bekräftar också detta. Podden Landet som har mottot *att göra komplexa ämnen tillgängliga* är den kanal som når flest per publicerat avsnitt. Den näst största spridningskanalen är nyhetsbrev. Det framgår av såväl öppningsstatistik som enkätsvaren.

Synpunkterna på vad som ska kommuniceras visar på en stor bredd. Det som lyfts handlar exempelvis om att tillgängliggöra forskningsresultat och utvärderingar, sprida information om stöden och lyfta lärdomar från projekt så att de kan tas tillvara på fler håll i landet. Samtliga dessa exempel överensstämmer väl med förordningen. Ytterligare ett sådant exempel är: *”Visa hur pelare 1 används och vilken nytta det ger. Resultatspridning.”*

Flera vill ha möjlighet att använda informationen som sprids i nätverket för inspiration och gemensam reflektion. De ser gärna att ett poddavsnitt eller ett webinarium kan användas mer systematiskt som ett led i en nätverksgemensam process för att bygga kunskap och utveckla samarbeten. Det kan handla om inspiration till nya projekt, att lärdomar kan dras från både lyckade och misslyckade projekt och att kraftsamling kan ske kring frågeställningar som är svåra att komma framåt i.

Exempelvis gruppen för Ung inkludering lyfter att nätverket kan bli bättre på att omvandla idéer till praktiska och målinriktade aktiviteter.

Nätverka på flera nivåer

En annan grupp av mervärden som lyfts av många handlar om att nätverket ska arbeta på fler nivåer, såväl horisontellt som vertikalt. Det finns en påtaglig önskan om att nätverket ska kunna koppla samman aktörer från lokal, regional, nationell och internationell nivå, men också mellan nivåer över hela landet, exempelvis på samma sätt som de regionala gröna klustren nu har fått en arena för samverkan och

erfarenhetsutbyte genom Landsbyggsnätverket. Ett annat exempel som lyfts i enkäten är behovet av fortsatt hjälp med samordningen av nätverket mellan landsbygdsutvecklare i kommuner och regioner. Ett tredje exempel på nätverkets uppgift att koppla samman en nivå över hela landet, är den funktion som anges i EU-förordningen och som avser lokalt ledd utveckling. Där beskrivs uppgiften: *Insamling av information och underlättande av nätverksarbete mellan finansierade strukturer och projekt, såsom lokala aktionsgrupper.*

Därtill finns det önskemål om att nätverket ska främja samverkan mellan olika intressen och sektorer på regional nivå, inom en region. Här är några röster som exemplifierar såväl det som de andra flernivåfunktionerna:

Vreta Kluster och HS Halland (från dialogen med Gröna kluster): *Kunskapsutbyte är ett mervärde. Vi kan lära av varandra. Metodutveckling kan kopieras i flera regioner. (Vreta kluster) De gröna klustren kan vara en plats för att sprida andra organisationers budskap och befintligt utbud av aktiviteter.*

Svenska Bin: *Utveckla mervärden med samordning på landskapsnivå, involvera även konsumenten.*

Kristineberg Center för marin forskning och innovation: *Uppskattar samarbetet i Landsbyggsnätverket. Utgå från det lilla lokalt och regionalt för att bygga det stora nätverket. Bra koppling mellan Leader och Landsbyggsnätverket.*

Jordbruksverket ser tydliga vinster med att genom nätverket förbättra kopplingen mellan olika sektorer inom regionerna, i form av ett effektiviserat arbete mot livsmedelstrategiska mål och utvecklingen av företag inom de blå och gröna näringarna.

Ett antal har lyft att flernivåsamverkan också kan handla om att koppla samman de enskilda företagen, projekten och individerna med aktörer på andra nivåer. Exempelvis lyfter nätverkets grupp för nya affärsmöjligheter funktionen att vara en sluss mellan entreprenörer och myndigheter.

Den samordnande gruppen för LLU inom nätverket lyfter att om något inte fungerar på regional och nationell nivå, spelar det ingen roll hur mycket man jobbar på lokal nivå för att nå olika mål.

Ett annat exempel på nyttan med att koppla ihop flera nivåer är att nätverket kan underlätta arbetet med att finna kontakter, hämta hem kunskap och omvärldsbevakning genom att medverka i det europeiska nätverket. Det är också en uppgift som anges i förslaget till EU-förordningen: *När det gäller nationella nätverk, deltagande i och bidrag till den verksamhet som bedrivs i det europeiska nätverket inom den gemensamma jordbrukspolitik.*

Balansera urbana normer och säkra beslut

En grupp av mervärden som många lyfter handlar om att nätverket kan bidra till att ändra urbana normer och öka kunskapen om skillnader i Sverige. Med det vill de kunna bidra till en mer livsmedelsstrategisk och landsbygdssäkrad utformning och tillämpning av politiska beslut. En röst som på ett bra sätt illustrerar det som många lyfter är landsbygdsutvecklaren i Luleå kommun:

Regler är inte anpassade för små företag. Det är olika förutsättningar i olika regioner. Jobba med attitydförändringar, det ska vara fint att vara jordbrukare. OK att säga att man kan bli rik genom att jobba i jordbruksbranschen?! Landsbygden är inget bra ämne i den kommunala verksamheten. Jobba med de kommunala inköparna. Nätverket skulle kunna hjälpa till att lyfta skillnader i regioner och anpassa odlingar från norr till söder. Säkra tillgång till digital infrastruktur.

En annan röst är från Leader Bohuskust:

Ökad attraktion med exempelvis Kampanjen Vi landsbyggare och en kampanj i Dalsland att renovera ödebus och få folk att flytta dit. Nyansera och förbättra bilden av landsbygden genom att visa på värdefulla platser i olika landsbygder. Det

skapar också en bra helhetskänsla för landsbygder. Vi kan synliggöra värdet av beredskap och biologisk mångfald som kan bli en drivare för omställning. Nätverket kan bidra till bättre nyttjande av resurser.

Flera lyfter att det är en styrka att nätverket omfattar så många intressenter som har sina medlemmar och målgrupper i det praktiska vardagslivet runt om i olika svenska landsbygder och i de faktiska produktionsvillkoren. Denna funktion av ”örat mot marken” kan samlas och synliggöras genom nätverket genom exempel på hur det fungerar.

Många relaterar till att Covid-19 förändrat synen på såväl livsmedelsförsörjning som livet i landsbygder. Det kan illustreras med vad en deltagare från Visit Sweden säger:

Landsbygderna har förlorat minst under pandemin, jämfört med städerna. Fler har förstått att landsbygderna behövs. Hur drar vi nytta av det? Vi behöver göra helt andra saker nu och under de kommande två åren, jämfört med senare i nästa program. Det behövs attitydförändringar hos myndigheter. Det blir inte lika mycket pengar från underfinansierade kommuner. Hur får vi ut kompetensen?

Behovet av att nyansera bilden av landsbygder har också lyfts av några arbetsgrupper. Bland annat de två som verkar för inkludering: ung inkludering och nyanländas inkludering.

Gruppen för nyanlända kan se ett mervärde genom att nätverket ger människor med invandrarbakgrund kunskap om arbete inom olika yrken på landsbygderna. Det är viktigt att man i detta arbete lyssnar på önskemål från aktörer i landsbygderna och på de nyanländas behov.

Gruppen för Ung inkludering lyfter möjligheten att genom nätverkande och olika typer av mötesformer göra aktörer som inte är medvetna om sin roll för landsbygdsutveckling medvetna och stolta. Detta kan bidra till att öka ambassadörsrollen för landsbygderna. Gruppen vill också att vi hjälps åt med att sprida kunskap om skillnaderna mellan att driva företag på landsbygder och i tätorter och kunskap om hur det är att vara ung entreprenör på landsbygderna. Det kan vi göra genom att samla den gemensamma kompetens som finns i nätverket redan idag.

Utveckla arbetssätten

Kommissionen lägger nu större vikt på nätverkens roll att vara plattform för kunskapsutbyte, ömsesidigt lärande och samverkan. Det avspeglas också i intressenternas önskan om att ha mer interaktiva arbetssätt inom nätverket. I nedanstående bild illustreras det med vad som står i de två första kolumnerna. De arbetsuppgifter som beskrivs i förslaget till förordning har också direkta kopplingar till de mervärden som intressenterna lyft i dialogen, vilket exemplifieras på olika ställen i avsnitten ovanför.

Intressenters önskan om arbetssätt i nätverket	Uppgifter för Nätverket (artikel 113)	Intressenters mervärden av att vara delaktiga	Mål för Nätverket (artikel 113)	Mål i CAP och EHFF	Mål för livsmedelsstrategin (LMS), miljö och klimat (MK) samt landsbygdspolitik (LB)
<ul style="list-style-type: none"> - Digitala och fysiska möten - Sprida information genom poddar, webinarier och nyhetsbrev - Tankesmedjor - Enklare samtalscaféer - Kompetenspool och mäkla ihop kompetenser - Tematiska arbetsgrupper - Fokusgrupper - Tillgängliggör forskningsresultat - Tillgängliggör internationella kunskaper - Anordna regionala och lokala träffar - Tjänstepersonerna i kansliet mer ute i landet - Driv gemensamma informations- och nätverksprojekt, typ MATanken, Landsbyggare - Digitala studiebesök - Forskare medverkar för att analysera framgångsfaktorer - Digitala innovationsworkshops 	<ul style="list-style-type: none"> - Insamling, analys och spridning av information - Bidra till kapacitetssuppleering av förvaltning och andra aktörer som deltar i genomförandet, bland annat vad gäller övervaknings- och utvärderingsprocesser. - Identifiering och spridning av god praxis - Insamling av information och analys av utvecklingen inom jordbruket och på landsbygden - Skapa plattformar, forum och evenemang för att främja ett utbyte av erfarenheter och ömsesidigt lärande, däribland i relevanta fall utbyte med nätverk i tredjeländer. - Samla information och underlätta nätverksarbete mellan lokala aktionsgrupper och mellan innovationsgrupper. - Stödja samarbetsprojekt mellan lokala aktionsgrupper däribland transnationellt samarbete. - Skapa kopplingar till andra unionsfinansierade strategier eller nätverk. - Bidra till utarbetande av en eventuell efterföljande period. - Delta i det europeiska nätverket 	<ul style="list-style-type: none"> - Olika kompetenser och sektorer som lär av varandra och kan samverka. - Agera tillsammans på neutral arena. - Främja helhetssyn - Tillsammans sprida information. - Stärka nätverk på olika nivåer och mellan olika nivåer. - Balansera urban norm, öka kunskap om att landsbygder är olika samt bidra till att landsbygds- och livsmedelsstrategiskt säkra politiska beslut 	<ul style="list-style-type: none"> - Öka deltagandet - Öka förmågan - Underlätta ömsesidigt lärande och samverkan - Främja innovation och stödja att alla berörda parter är delaktiga i kunskapsutbyte och kunskapsbyggande. - <i>Stödja alla berörda utvärderingskapacitet.</i> - Bidra till spridning av resultaten 	<ul style="list-style-type: none"> - Produktion CAP, EHFF - Konkurrenskraft CAP, EHFF - Makt i livsmedelskedjan CAP - Folkhälsa och matens kvalitet CAP - Generationsskifte CAP - Motverka klimatförändringar CAP - Vårda miljön CAP, EHFF - Landskap och biologisk mångfald CAP, EHFF - Levande landsbygd och kustbygd CAP, EHFF 	<ul style="list-style-type: none"> - LMS - LMS, LB - LMS - LMS - LMS, MK, LB - LMS, MK, LB - LMS, MK, LB - LMS, LB

Som synes är listan över förslag på arbetssätt lång och mer eller mindre resurskrävande. I intressentdialogen är det flera som lyfter förslag på hur olika nätverksverktyg bör kunna kombineras mer i framtiden. Vinsterna är flera: det blir enklare att tillvarata lärdomar och inspiration, kunskap kan användas till att möta nya utmaningar, idéer kan omvandlas till praktiska och målinriktade aktiviteter. Flera lyfter att vi har mycket att lära från folkbildningen. Vuxenskolan gör medskicket:

Nätverket borde utveckla nya spännande sätt att använda de digitala verktygen. Digitala studiebesök. Ta fram många olika lyckade exempel och be forskare analysera vad som är de gemensamma framgångsfaktorerna. Digital innovationsworkshop där man exempelvis genererar idéer med hjälp av digitala postitlappar utifrån ett tydligt ämne.

Det går att ta fasta på uppmaningen om att kombinera olika arbetssätt för att utveckla mer kostnadseffektiva och **utmaningsstyrda processer** inom nätverket.

Här är ett konkret exempel på hur det skulle kunna fungera. Det utgår från vad personen från Ekologiska lantbrukarna pekar på i ett av fokusgruppsamtalen. *Nätverket kan skapa en neutral arena för beredskap och en resilient livsmedelsproduktion som fungerar även i fredstid och som inte bara handlar om att lagra livsmedel och insatsvaror. Det behöver vi samtala om brett och tvärs över olika sektorer.* Att ta tag i den utmaningen inom ramen för nätverkets rådighet och resurser skulle kunna ske i en stegvis process:

- 1) Nätverkets medlemsregister utvecklas så att det fungerar som en kompetenspool. Från den, men också från en analys av vilka andra som är viktiga, bjuds aktörer med olika perspektiv in till en digital workshop. Det kan i detta exempel handla om MSB, Försvaret, SMHI, Sveriges konsumenter, Gröna kluster, innovationsprojekt, producentorganisationer, forskare från olika discipliner, rådgivare, med flera. Syftet med workshopen är att tillsammans lista var kunskaperna och inspirationen finns som det går att lära sig av för att möta utmaningen.
- 2) De kunskaper och inspiration som identifierats i steg ett, synliggörs och sprids exempelvis genom nätverkets podd, webinarium eller digitala studiebesök.

- 3) Ytterligare en digital workshop genomförs där olika kompetenser, bland andra forskare från olika discipliner, sammanförs för att analysera framgångsfaktorer. Deltagarna listar lärdomar för att ta nästa steg med att hitta nya lösningar.
- 4) Digital eller fysisk innovationsworkshop genomförs för att generera idéer. Det är fortfarande viktigt att olika kompetenser med olika perspektiv är samlade. Denna workshop måste avslutas med tydliga överenskommelser om nästa steg för att ta idéer till någon form av handling.
- 5) Den fortsatta processen, som handlar om att agera, kan ske genom samarbete med nätverket som plattform om så är ändamålsenligt och det ryms i prioriteringen, men det kan lika gärna ske i konkreta samarbeten utanför nätverket, eller enskilt i en organisation eller myndighet.

2. Bakgrund till intressentdialogen

Landsbyggsnätverket idag och framåt

Sedan 2007 har över 100 organisationer och myndigheter varit medlemmar i det svenska Landsbyggsnätverket. Det finns liknande nätverk i alla EU:s medlemsländer som tillsammans bildar Europeiska Landsbyggsnätverket. Nätverkandet på både svensk nivå och EU-nivå fortsätter under nästa programperiod 2021-2027. Därför har Landsbyggsnätverkets styrgrupp genomfört denna intressentdialog för att identifiera och kartlägga angelägna nätverksbehov.

Nästa periods nätverk

Än så länge (oktober 2020) har inte någon ny EU-förordning beslutats. Därför har intressentdialogen utgått från förslag till förordning. Varje medlemsland ska nu ta fram en strategisk plan för hur de vill jobba med den gemensamma jordbruks- och landsbygds politikens (CAP) båda pelare. I planen ska det också finnas med en beskrivning av hur nätverket ska fungera för att bidra till att strategin genomförs på ett bra sätt. Det innebär att nätverket ska fortsätta förstärka åtgärder i pelare två för jordbrukets konkurrenskraft, miljö- och klimatåtgärder samt landsbygdsutveckling, inklusive lokalt ledd utveckling.

Landsbyggsnätverket har under innevarande programperiod arbetat med genomförandet av Europeiska Havs- och fiskerifonden. Detta är ett arbete som kommer fortsätta även under kommande programperiod.

Nytt för nästa period är att nätverket också ska bidra till ett bra genomförande av direktstöd och marknadsåtgärder i pelare ett. I EU-kommissionens förslag till förordning finns en artikel om nätverk för den gemensamma jordbruks och landsbygdsutvecklingspolitiken.

Nedan följer ett utdrag från Kommissionens förslag på Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik¹.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013

Artikel 113 Europeiska och nationella nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken

1. Varje medlemsstat ska inrätta ett nationellt nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken (nationella nätverket inom den gemensamma jordbrukspolitiken) för nätverksamarbete mellan organisationer och förvaltningar, rådgivare, forskare och andra innovativa aktörer inom jordbruk och landsbygdsutveckling på nationell nivå senast tolv månader efter det att kommissionen har godkänt den strategiska planen inom den gemensamma jordbrukspolitiken.

2. Ett europeiskt nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken (europeiska nätverket inom den gemensamma jordbrukspolitiken) ska inrättas för nätverkssamarbete mellan nationella nätverk, organisationer och förvaltningar som är verksamma på området jordbruk och landsbygdsutveckling på unionsnivå.

3. Nätverksamarbete i nätverken inom den gemensamma jordbrukspolitiken ska ha följande mål:

(a) Öka deltagandet av alla intressenter i utformningen och genomförandet av de strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken.

(b) Hjälpa medlemsstaternas förvaltningar med genomförandet av de strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken och övergången till en prestationsinriktad genomförandemodell.

(c) Underlätta ömsesidigt lärande och samverkan mellan alla berörda parter inom jordbruk och landsbygdsutveckling.

(d) Främja innovation och stödja att alla berörda parter är delaktiga i förfaranden för kunskapsutbyte och kunskapsbyggande.

(e) Stödja alla berörda parters övervaknings- och utvärderingskapacitet.

(f) Bidra till spridning av resultaten av de strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken.

4. Nätverken inom den gemensamma jordbrukspolitiken ska för att uppnå de mål som anges i punkt 3 ha följande uppgifter:

(a) Insamling, analys och spridning av information om insatser som stöds genom de strategiska planerna inom den gemensamma jordbrukspolitiken.

(b) Bidrag till kapacitetsuppbyggnad för medlemsstaternas förvaltningar och andra aktörer som deltar i genomförandet av strategiska planer inom den gemensamma jordbrukspolitiken, bland annat vad gäller övervaknings- och utvärderingsprocesser.

(c) Identifiering och spridning av god praxis.

(d) Insamling av information, inbegripet statistiska och administrativa uppgifter och analys av utvecklingen inom jordbruket och på landsbygden som är relevant för de särskilda mål i artikel 6.1.

(e) Skapande av plattformar, forum och evenemang för att främja ett utbyte av erfarenheter mellan berörda parter och ömsesidigt lärande, däribland i relevanta fall utbyte med nätverk i tredjeländer.

(f) Insamling av information och underlättande av nätverksarbete mellan finansierade strukturer och projekt, såsom lokala aktionsgrupper som avses artikel 27 i förordning (EU) nr [CPR], operativa grupper inom det europeiska innovationspartnerskap för produktivitet och hållbarhet inom jordbruket som avses i artikel 114.4 och motsvarande strukturer och projekt.

(g) Stöd till samarbetsprojekt mellan lokala aktionsgrupper eller liknande lokala utvecklingsstrukturer, däribland transnationellt samarbete.

- (h) Skapandet av kopplingar till andra unionsfinansierade strategier eller nätverk.
- (i) Bidrag till den fortsatta utvecklingen av den strategiska planen inom den gemensamma jordbrukspolitiken och utarbetande av en eventuell efterföljande period av strategiska planer inom den gemensamma jordbrukspolitiken.
- (j) När det gäller nationella nätverk inom den gemensamma jordbrukspolitiken, deltagande i och bidrag till den verksamhet som bedrivs i det europeiska nätverket inom den gemensamma jordbrukspolitiken.

Mål med nätverkande

Syftet med Landsbyggsnätverket under innevarande period (2014-2020) är att öka engagemanget och förmågan till en hållbar jordbruks- och landsbygdsutveckling men även utveckling inom fiskeri- och vattenbruk. Andra viktiga syften är att främja förnyelse och innovationer och att sprida information om möjligheterna med EU-programmen. På så sätt bidrar nätverket också till att nå de svenska målen inom livsmedelsstrategin, klimat- och miljöpolitiken och landsbygdspolitiken. Merparten av finansieringen har kommit från landsbygdsprogrammet. Men en viss del har också finansierats via EU:s havs- och fiskeripolitik.

Matrisen nedan illustrerar på vilket sätt som målen från de olika politikområdena under kommande programperiod (2021-2027) speglar och förstärker varandra. Genom att Landsbyggsnätverket arbetar med att öka förmågan att nå målen i CAP ökas också förmågan att nå mål inom andra politikområden.

Kategori mål	EU:s gemensamma jordbrukspolitik källa 2018/0216 Förslag EU förordning	EU:s havs- och fiskeriprogram källa EU förordning nr 1380/2013	Livsmedelsstrategin källa Regeringens webbplats	Miljö- och klimatpolitik källa www.sverigesmiljomal.se	Landsbygdspolitik källa Regeringens proposition 2017/18:179
Produktion	Att stödja en livskraftig jordbruksinkomst och motståndskraft över hela EU:s territorium för att förbättra livsmedelssäkerheten.	Bidra till att trygga livsmedelsförsörjningen.	Produktionsökning, både konventionell och ekologisk, som bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad.		
Öka konkurrenskraften	Att öka konkurrenskraften och marknadsorienteringen, med ett större fokus på forskning, teknik och digitalisering.	Säkerställa att fiske- och vattenbruksverksamheterna är miljömässigt hållbara på lång sikt och förvaltas på ett sätt som är förenligt med målen om att uppnå nytta i ekonomiskt hänseende	En konkurrenskraftig livsmedelskedja. Bl.a. genom att stödja kunskaps- och innovationssystemet för att bidra till ökad produktivitet och innovation i livsmedelskedjan samt hållbar produktion och konsumtion av livsmedel		Långsiktig hållbar förmåga att ta till vara förutsättningarna för företagsamhet. Stärka konkurrenskraft i en utveckling mot en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och till ett hållbart nyttjande av naturresurserna.
Omfördela makten i livsmedelskedjan	Att förbättra jordbrukarnas ställning i värdekedjan		Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.		
Skydda folkhälsa och matens kvalitet	Att förbättra jordbrukets möjligheter att tillmötesgå samhällets krav när det gäller livsmedel och hälsa, däribland kravet på säkra, näringsrika och hållbara livsmedel, såväl som respekten för djurens välfärd.		Konsumenterna ska ha ett högt förtroende för livsmedlen och kunna göra medvetna och hållbara val, exempelvis av närproducerat och ekologiskt	Människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas. Konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt	
Stödja generationsskifte	Att locka unga jordbrukare och underlätta affärsutveckling i landsbygdsområden				

Kategori mål	EU:s gemensamma jordbrukspolitik källa 2018/0216 Förslag EU förordning	EU:s havs- och fiskeriprogram källa EU förordning nr 1380/2013	Livsmedelsstrategin källa <i>Regenens webbplats</i>	Miljö- och klimatpolitik källa www.svensgsmiljomal.se	Landsbygds politik källa <i>Regeringens proposition 2017/18:179</i>
Motverka klimatförändringen	Att bidra till begränsning av och anpassning till klimatförändringarna och att främja hållbar energi.		Den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta miljömål uppnås.	Andelen förnybar energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal klimatpåverkan.	Nå målen samtidigt som miljömålen uppnås
Värda miljön	Att främja en hållbar utveckling och effektiv förvaltning av naturresurser som vatten, mark och luft.	Säkerställa att fiskeverksamhetens negativa inverkan på de marina ekosystemen minimeras, och ska sträva efter att säkerställa att fiske och vattenbruk inte leder till en försämring av den marina miljön.	Den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta miljömål uppnås.	Kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen. En god hushållning sker med naturresurserna.	Nå målen samtidigt som miljömålen uppnås
Bevara landskap och biologisk mångfald	Att bidra till skyddet av den biologiska mångfalden, förbättra ekosystemen och bevara livsmiljöer och landskap.	Säkerställa att nyttjandet av de levande marina biologiska resurserna sker på ett sådant sätt att populationerna av skördade arter återställs till och bevaras över nivåer som säkerställer en maximal hållbar avkastning.	Den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta miljömål uppnås.	Ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad. Den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras, främjas och nyttjas hållbart.	Nå målen samtidigt som miljömålen uppnås
Bidra till levande landsbygd och kustbygd	Att främja sysselsättning, tillväxt, social integration och lokal utveckling i landsbygdsområdena, däribland inom bioekonomi och hållbart skogsbruk.	Säkerställa att fiske- och vattenbruksverksamheterna är miljömässigt hållbara på lång sikt och förvaltas på ett sätt som är förenligt med målen om att uppnå nytta i social och sysselsättningshänseende.	Den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta miljömål uppnås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och hållbar utveckling i hela landet.		Landsbygdernas förmåga att ta till vara förutsättningarna för företagsamhet och sysselsättning är långsiktigt hållbar. Likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygd.

Mål och rådighet ger ramen för intressentdialogen

Kommande EU-förordning för den gemensamma jordbruks- och landsbygdsutvecklingspolitiken beskriver de övergripande ramarna inom vilka Landsbyggsnätverket kan verka samt övergripande vad nätverket ska arbeta med. Intressentdialogen ger Landsbyggsnätverkets styrgrupp information om vad intressenterna i Sverige vill att ramen ska fyllas med för att nå målen inom olika politikområden, både svensk- och EU-reglerade.

3. Process och tidsplan

Intressentdialogen har pågått från våren 2020 till september 2020. Två enkäter togs fram av styrgruppen, en som riktade sig mot aktiva medlemmar i Landsbyggsnätverket samt en som riktade sig mot passiva medlemmar och aktörer som kunde vara potentiella nya medlemmar. En informationssida om intressentdialogen upprättades på Landsbyggsnätverkets hemsida som under perioden uppdaterades löpande. På hemsidan kunde intresserade läsa om processen för intressentdialogen samt svara på enkäterna. Riktade mail om möjligheten att svara på enkäterna skickades till över 700 aktörer i hela Sverige.

Utifrån svaren på enkäten identifierade styrgruppen fem (5) temaområden som man önskade att den fortsatta dialogen skulle borra djupare i. Temaområdena var: omställning, lokalt ledd utveckling, livsmedelsstrategin, entreprenörskap och innovation.

Nästa steg i processen var att genomföra workshops med samtliga av nätverkets aktiva arbetsgrupper samt en intern workshop med Jordbruksverket. Inför workshoparna fick grupperna välja ett temaområde och utifrån det temaområde svara på och reflektera kring frågorna *Vilka mervärden kan vi skapa genom nätverket?* och *Hur ska vi arbeta för att nå dessa mervärden?*

Parallellt med de sista workshoparna med arbetsgrupperna genomfördes fokusgruppsamtal med olika intressenter, både medlemmar och icke medlemmar. Fokusgruppsamtalen genomfördes som digitala tankesmedjor på cirka en och en halv timme.

Processen och löpande resultat med analys har regelbundet redovisats och diskuterats i styrgruppen under hela intressentdialogen. Resultaten har också legat till grund för de inspel som formulerats om nätverkets roll till den Strategiska planen.

Intressentdialogens process och tidsplan.

Intressentdialog om fortsatt nätverk

på både kort och lång sikt, dvs under övergång med både avslut och uppstart (Aktivitetsplan 2021-22) samt under nästa programperiod (inför inspel till Strategisk plan + program EHFF)

4. Genomförande

Över 200 personer från 76 organisationer och myndigheter har deltagit i dialogen.

Drygt 100 har hörts via enkäten och övriga genom 13 fokusgruppsmöten och genom dialog i samtliga av nätverkets arbetsgrupper samt vid intern workshop vid Jordbruksverket. Deltagarna har gett sin bild av vad deras organisation har för synpunkter och önskemål. Så här fördelar sig organisationerna och myndigheterna mellan olika intressentområden:

Gröna och blå producent-, rådgivnings- och forskningsintressenter samt aktörer inom livsmedelsområdet:	Miljö och Klimat intressenter	Intressenter i annan landsbygdsutveckling:	Sektorsövergripande intressenter:
Ekologiska lantbrukare,	Havs- och vattenmyndigheten,	Bygdegårdarnas riksförbund,	ABF,
Fiskevattenägarförbund,	Naturskyddsförningen,	ESF	AF,
Gröna Arbetsgivare,	Naturvårdsverket,	Individuell människohjälp	Almi,
7 Gröna kluster,	SMHI	Kultur och Ungdom	Alumninätverket,
Hushållningssällskap,	WWF,	MUCF	Coompanion
Jordbruksverket,		PTS	ECOLICE
KSLA,		SIOS	Föreningen Norden,
Livsmedelsföretagen,		STF	Företagarna
Livsmedelsverket,		Svenska Fotbollsförbundet	Hela Sverige ska leva,
Lovang Lantbrukskonsult,			Innovationscenter för landsbygden,
LRF Ungdom,			Landsbygdsutvecklare i kommuner och r
LRF,			Lantmäteriet
Länsstyrelser,			Leader/LUS
Matfiskeodlarna,			Nonlandsförbundet,
Naturbruksskolorna,			Omställningsnätverket,
Norrbottens Kustfiskare PO,			Regioner
Notköttproducenterna,			Reglab
Producentorganisation Kustfiskarna,			Riksantikvarieämbetet,
Recirkulerande Vattenbrukarna,			Studieförbundet Vuxenskolan,
RISE,			Svenska Kyrkan,
RådNu (SLU)			Svenska Uppfinnarföreningen
Sametinget,			Sveriges Hembygdsförbund,
SFPO,			Sveriges Konsumenter,
Skogsstyrelsen,			Tillväxtverket ,
SLU			Upphandlingsmyndigheten,
Swedish Pelagic,			Vi Unga,
Svenska Bin,			Vinnova,
Vattenbrukscenter Ost,			Visita,
	34	5	9
			28

Den största andelen deltagare – cirka 50 procent – kommer från gruppen sektorsövergripande intressenter, vilken dock utgör en mindre andel av de organisationer och myndigheter som varit representerade. Den näst största gruppen deltagare finns inom gröna och blå näringar samt olika aktörer inom livsmedelsområdet. De utgör cirka 40 procent av antalet deltagare, men är den största gruppen av de organisationer och myndigheter som varit representerade. I gruppen sektorsövergripande intressenter finns organisationer och myndigheter som idag är engagerade i nätverket för att samverka i flera olika frågor. Att LUS/leader är placerade i den sektorsövergripande gruppen beror på att de under intressentdialogen ofta har haft synpunkter och tankar om utveckling av gröna och blå näringar, miljö och klimat och om bred lokal utveckling. Samma sak gäller kommuner och flera andra aktörer.

Enkätstudie för medlemmar och potentiella nya medlemmar

Dialogen inleddes med en enkätundersökning som riktade sig till Landsbyggsnätverkets medlemmar samt framtida potentiella medlemmar, identifierade av styrgruppen. Medlemmar delades upp i två grupper, aktiva och passiva. De aktiva medlemmarna var de som fanns representerade i Landsbyggsnätverkets olika arbetsgrupper och den tematiska gruppen för fiske och vattenbruk. En riktad e-post gick ut till alla medlemmar och potentiellt nya medlemmar med en uppmaning att gå in på Landsbyggsnätverkets hemsida, genom en bifogad länk, för att svara på frågorna som berörde både arbetet inom nätverket hittills och frågor om framtiden. Över 700 e-postmeddelanden skickades ut och 101 personer svarade på enkäten.

Enkäten togs fram i två versioner. En enkät riktade sig till aktiva medlemmar och en till passiva medlemmar eller till de som ännu inte var medlemmar i Landsbyggsnätverket. I båda enkäterna ställdes

frågor om den svarandes organisationstillhörighet och funktion, om upplevelsen av Landsbyggsnätverkets funktion som neutral arena där olika intressenter möts, kan samarbeta samt lära av varandra och om medlemsorganisationerna har ett gemensamt ägarskap med ansvar och möjlighet att påverka vad som görs inom Landsbyggsnätverket. Efter den sista frågan om upplevelsen om gemensamt ägarskap lämnades möjlighet att ge konkreta exempel. Samtliga fick också ranka följande påstående från 1-6 (1 – håller inte med, 6 – instämmer helt):

Medlemskapet i Landsbyggsnätverket:

- ökar organisationers och myndigheters delaktighet i landsbygdsutveckling
- ökar organisationer och myndigheters förmåga att bidra till målen med Landsbyggsprogrammet
- ökar organisationer och myndigheters förmåga att bidra till målen med Havs- och fiskeriprogrammet
- ökar organisationer och myndigheters förmåga att bidra till målen med programmet för lokalt ledd utveckling (med finansiering genom regional- och socialfonden)
- sprids information om programmets möjligheter till stöd
- främjas nya lösningar (innovationer)

Efter denna fråga gavs också möjligheter att beskriva konkreta exempel i fritext. Utifrån hur deltagarna svarade kunde vi se att det vore bra om vi hade haft ett ”vet ej”-alternativ och eventuellt en mer förklarande text kring frågan om innovationer. Se vidare resonemang kring detta under *resultat*.

Alla som svarade på enkäten fick i egna ord beskriva vilka styrkor Landsbyggsnätverket har och vad som kan förbättras. Tre olika styrkor kunde beskrivas och tre saker som kunde förbättras, men det var inte obligatoriskt att fylla i alla fält.

Den sista delen av båda enkäterna var framåtsyftande. De svarande fick med egna ord beskriva vilka behov de såg av ett Landsbyggsnätverk som är en neutral arena för arbete med landsbygdsutveckling och behovet av ett Landsbyggsnätverk som knyter samman olika sektorer i landsbygderna för att nå gemensamma mål. De svarande fick även ge förslag på aktiviteter och temaområden som kan bli viktiga att arbeta med under nästa programperiod och vilken roll de ser att de vill ha i nästa nätverk – aktiv, passiv eller någon annan roll.

Samtliga deltagare fick svara på en fråga om kommunikationskanaler och hur ofta de tog del av information via någon av Landsbyggsnätverkets kanaler. Frågan är viktig för att i framtiden kunna prioritera vilka kanaler som kommer nyttjas.

Frågor som endast ställdes till aktiva medlemmar var om medlemskapet ökat kunskapen om olika tematiska områden och i vilken grad medlemskapet bidragit till nya samarbeten inom de olika tematiska områdena. De svarande kunde också ge exempel på andra temaområden som de fått kunskap om och börjat samarbeta kring. De aktiva medlemmarna fick också ranka från 1-6 om medlemskapet i Landsbyggsnätverket bidragit till att hen eller hans organisation i större utsträckning:

- medverkat i erfarenhets- och kunskapsutbyte med andra organisationer och myndigheter nationellt
- medverkat i erfarenhets- och kunskapsutbyte med andra organisationer och myndigheter internationellt
- Samarbetat med andra nätverk, organisationer och myndigheter nationellt
- Samarbetat med andra nätverk, organisationer och myndigheter internationellt
- Samlat, spridit eller tagit del av information om lärande exempel om landsbygdsutveckling

De passiva medlemmarna och de som svarat på enkäten men som ännu inte är medlemmar i nätverket fick svara på frågan om hur de skulle beskriva hems organisations kunskap om och engagemang i Landsbygdsnätverket idag. Svaret kunde sedan underlätta analysen av svaren som följde i enkäten.

Resultaten från enkäten låg till grund för styrgruppens prioritering av frågor och teman som diskuterades i workshops och på fokusgruppsmötena. Frågorna som behandlades i workshops och fokusgrupper handlade om vilka mervärden som vi kan skapa genom nätverket och hur vi ska arbeta för att nå dem. De teman som styrgruppen utifrån enkätresultaten valt att fördjupa var entreprenörskap, livsmedelsstrategin, innovation, omställning och lokal utveckling.

Workshop i arbetsgrupper och med Jordbruksverket

I Landsbygdsnätverkets alla elva arbetsgrupper genomfördes workshops som en del i intressentdialogen. Flera aktörer som representeras i arbetsgrupperna hade också svarat på enkäten som skickades ut tidigare på våren 2020. Inför workshoparna fick grupperna välja ett temaområde som diskussionerna skulle utgå ifrån och som gruppen kände var relevant för deras intresseområde. Workshoparna leddes av Veronica Andrén från Landsbygdsnätverkets kansli eller av gruppernas ordförande tillsammans med en representant från kansliet. Då allt genomfördes digitalt kunde verktyget Menti.com användas. Menti.com erbjuder interaktiva lösningar för att svara på frågor och för att alla ska kunna dela sina svar i text på samma yta. Målet med workshoparna var att arbetsgrupperna fick svara på och resonera kring frågorna, *Vilka mervärden kan vi skapa genom nätverket?* och *Hur ska vi arbeta för att nå dessa mervärden?* När gruppen svarat på frågorna fick de utveckla sina svar och i slutet på workshopen fanns möjlighet för diskussion.

En workshop genomfördes med deltagare från Jordbruksverket. Workshopen hade samma metodik som i arbetsgrupperna och temaområdet som diskuterades var Livsmedelsstrategin.

Svar och resonemang är sammanställt i denna rapport under *resultat*.

Tankesmedja i fokusgrupper

Fokusgruppsamtalen genomfördes som tankesmedjor med liknande metodik som workshoparna i arbetsgrupperna. Ett aktivt arbete genomfördes för att söka upp och få deltagare som inte tidigare varit med i intressentdialogen att medverka i fokusgrupperna. Deltagarna kunde välja vilket temaområde de ville diskutera och vilken grupp de ville tillhöra. Då vissa grupper blev mycket populära fick fler grupper bildas. Det genomfördes 13 fokusgruppsamtal.

Inför fokusgruppsamtalen utsågs en ordförande och en sekreterare som förde anteckningar under samtalet. Istället för att arbeta med Menti.com sammanställdes svaren på frågorna *Vilka mervärden kan vi skapa genom nätverket?* och *Hur ska vi arbeta för att nå dessa mervärden?* i Word eller PowerPoint. Sekreteraren skickade sammanställningen till fokusgruppen efter mötet och då fanns möjlighet att som deltagare revidera dokumentet.

5. Resultat

Nätverkskansliet har sammanställt enkätsvaren och de justerade protokollen från workshops i Landsbygdsnätverkets aktiva arbetsgrupper och den som genomfördes internt på Jordbruksverket samt från de 13 fokusgruppsmötena plus en intern workshop på Jordbruksverket. Här följer en redogörelse över sammanställningen.

Enkätresultat

Totalt var det 101 som deltog i enkätundersökningen. I enkäten till aktiva medlemmar (som besvarades av 60 personer) fanns möjlighet att svara på frågor om hur man upplevde att arbetet inom Landsbyggsnätverket har fungerat under innevarande programperiod (2014-2020). Dessa frågor ställdes inte i enkäten till passiva medlemmar eller aktörer som inte ännu var medlemmar.

Generellt sett anses Landsbyggsnätverket vara en neutral arena där vi lär av varandra, samverkar och känner gemensamt ägarskap

Alla svarande fick frågan om i vilken utsträckning som de på en skala från 1-6 upplever att Landsbyggsnätverket är en neutral arena där olika intressenter möts. De aktiva medlemmarna har gett snittbetyget 5, vilket tyder på att den generella upplevelsen är att nätverket erbjuder en neutral arena för sina aktiva medlemmar och aktörer de samverkar med genom nätverket. Endast tre svarande anger låga betyg (1 eller 2). Två av dessa tre kommenterar att de anser att nätverkets kansli är för nära knutet till Jordbruksverket. De passiva medlemmarna och de som ännu inte är medlemmar gav betyget 4,4 i snitt vilket är något lägre än de aktiva. Många har valt att ge betyget 3 vilket kan tyda på att man inte har någon direkt uppfattning om neutraliteten. De som valde att lämna kommentarer har bland annat skrivit att de upplever att det är svårt att ta del av information från nätverket och att man inte upplever att nätverket kan vara helt neutralt då kansliet är placerat på Jordbruksverket.

På frågan om i vilken utsträckning de svarande upplever att Landsbyggsnätverket är en arena där intressenter lär sig av varandra ges ett snittbetyg på 4,9 av de aktiva medlemmarna och 4,7 av de andra deltagarna vilket också är högt. Av de aktiva medlemmarna gav ingen betyg 1 och endast en medlem gav betyg 2 men lämnade ingen kommentar. Av de som inte är aktiva valde två deltagare att ge betyget 1 och en betyget 2 och detta kan bero på att de upplever att de inte vet hur de ska ta del av information från nätverket. Liknande mönster ser vi i svaren på frågan om de aktiva medlemmarna upplever att Landsbyggsnätverket är en arena där intressenter samarbetar. På denna fråga svarade endast en aktiv medlem med betyg 2 och det är en av de som också ger betyg 1 på frågan om neutral arena. Av de andra svarande gavs ett snittbetyg på 4,1.

Samtliga fick också svara på frågan om i vilken utsträckning de upplever att medlemsorganisationerna har ett gemensamt ägarskap med ansvar och möjlighet att påverka vad som görs inom Landsbyggsnätverket. Snittbetyget av aktiva medlemmar blev 4,6, vilket också är högt men av övriga medlemmar gavs ett relativt lågt betyg på 3,8. Det lägre betyget kan vara ett resultat av att det kan vara svårt att känna delaktighet och ett gemensamt ägarskap i en medlemsorganisation som man inte väljer att aktivt engagera sig i eller som man inte är medlem i. Det är fyra svarande bland de aktiva medlemmarna som ger låga betyg (1-2). Två av dessa fyra ger höga betyg på de tre frågor som beskrivs ovan, vilket tyder på att de känner att det finns en otydlighet i hur de som medlem kan påverka verksamheten i nätverket och att de därigenom har svårt att känna ett ägarskap. Flera efterfrågar mer information och en utbildning i vad som förväntas av en medlem i nätverket och hur det går att påverka vad som görs.

Generellt sett anses medlemskapet i Landsbyggsnätverket öka delaktigheten i landsbygdsutveckling och förmågan att bidra till målen i EU-programmen

Samtliga fick svara på frågor om sitt medlemskap och om det bidrar till delaktighet i landsbygdsutveckling och förmågan att bidra till målen i olika fond-program. Frågor om spridning av information om programmens möjligheter till stöd och om innovationer främjas, ställdes också. Generellt gavs höga betyg 4,2–4,5 av aktiva medlemmar och 3,8–4,5 från övriga svarande.

Lägst betyg gavs på frågan om medlemskapet ökat förmågan att bidra till målen kopplade till Havs- och fiskeriprogrammet. Det kan härledas till att de flesta svarande på enkäten inte har någon koppling till detta program och att det i enkäten inte fanns möjlighet till att svara ”vet ej”. Något lägre betyg gavs också på frågorna om främjande av innovationer och spridning av information om programmets möjligheter till stöd.

Flera svarande lyfter dock i positiva ordalag nätverkets förmåga att sprida information och kunskap om möjligheterna i programmen. Även förmågan att arbeta brett och inkludera medlemmarna i konferenser och workshops. Podden Landet nämns specifikt.

Landsbyggsnätverkets styrkor ur fyra perspektiv

Svaren på frågan om vad de aktiva medlemmarna anser är Landsbyggsnätverkets största styrkor kan delas upp i fyra kategorier: styrkor i de aktiviteter som genomförs, styrkor i nätverket, styrkor som medlem och landsbyggsnätverkets kanslis styrkor.

Aktiviteter som nämns vara styrkor hos Landsbyggsnätverket är möjligheter till nätverkande med aktörer som man annars inte hade träffat, att det finns både nationella och internationella arenor inom nätverket, att det finns möjlighet till kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt att det sker genom olika typer av fysiska och digitala träffar. Kommunikation internt i nätverket och ut från nätverket lyfts också. Att lyfta fram goda exempel genom Ullbaggegalan omnämns också i positiva ordalag och att detta inspirerar och ger idéer och nytänkande.

Styrkor som en eller flera svarande kopplar till nätverket i sig är: bredden och helhetsperspektivet, den neutrala arenan för öppna diskussioner med högt till tak, kompetenspoolen i alla medlemmar som samverkar och delar med sig och ger möjlighet till att se flera olika perspektiv. En annan styrka som omnämns är att flera program samlas i Landsbyggsnätverket och därmed kan samordnas som en gemensam resurs för genomförandet.

En fördel med att vara medlem som anges är att alla är lika i nätverket och allas röst räknas. Alla kan påverka och det finns en känsla av gemenskap och högt till tak.

De styrkor som omnämns kopplat till nätverkskansliet är: positivitet, proffsighet, erfarenhet och god samordning. Kansliet anses ha en hög samlad kompetens och en öppenhet. Svarande lyfter att kansliet är duktigt på kommunikation och är lyhörda och öppna. Bland kommentarerna nämns också att det är en styrka att det finns ett åldersspann och en geografisk spridning bland personalen i kansliet.

Det som görs i Landsbyggsnätverket kan bli ännu bättre

Det finns svarande som eftersöker mer information om hur man blir medlem i nätverket, vad som förväntas och hur man kan påverka. Informationen får gärna vara specifik till olika medlemsgrupper. De passiva medlemmarna vill bli ”aktiverade” och inkluderade. Några svarande efterlyser en större medlemsdemokrati när det gäller val av aktiviteter, inriktningar och prioriteringar. Det finns en önskan om att de mindre organisationerna får hjälp att ta plats så de större inte tar över. Det lyfts också att det går att bli bättre på att ta tillvara på den stora kompetens som finns bland nätverkets medlemmar.

Flera svarande önskar att nätverket tar en större plats i debatten om landsbygderna och programmen, är mer offensivt och ta mer plats som mäklare.

Områden som de aktiva medlemmarna vill att nätverket ska arbeta mer med är bland andra skogsfrågor, kultur och kulturarv, attitydförändring, ungas inkludering och att arbeta på flera nivåer (lokalt, regionalt

och nationellt). Det efterfrågas fler tematiska fysiska och digitala träffar för att sprida kunskap och erfarenhet. Det är även viktigt att arbeta mer tvärsektorielt.

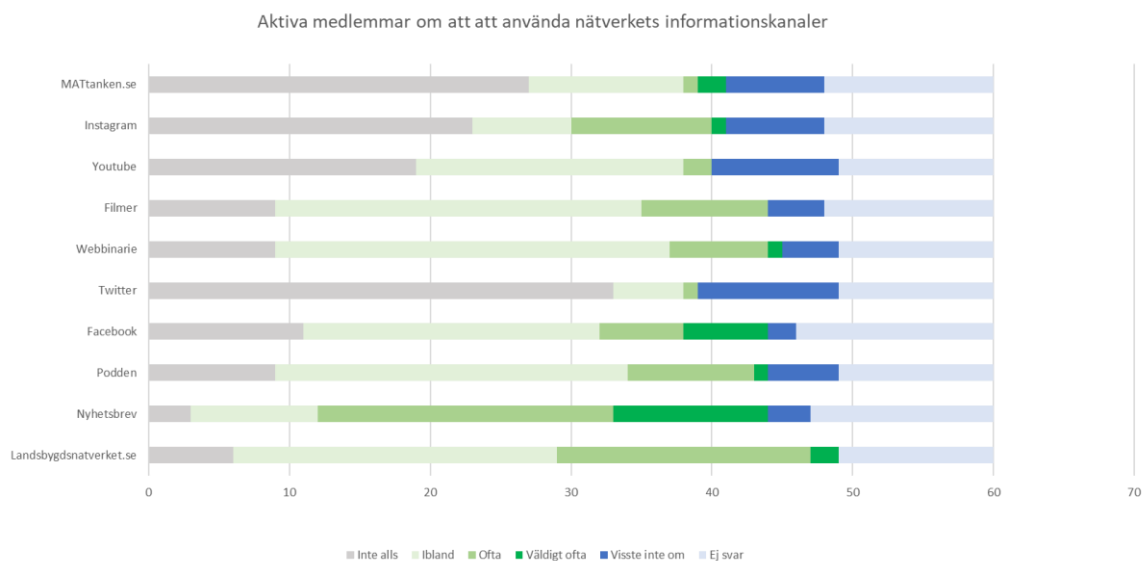
Bland de svarande på enkäten för passiva medlemmar och de som ännu inte är medlemmar lyfter man en önskan om ett större fokus på norra Sverige. Det upplevs att Landsbyggsnätverket är ett nätverk för den södra halvan av landet. Det behövs också stärkas upp inom den blå sektorn. Det gäller odling, fiske, förädling och innovation för att kunna konkurrera med andra länder.

Landsbyggsnätverket mest använda kommunikationskanal är webbplatsen och nyhetsbrev

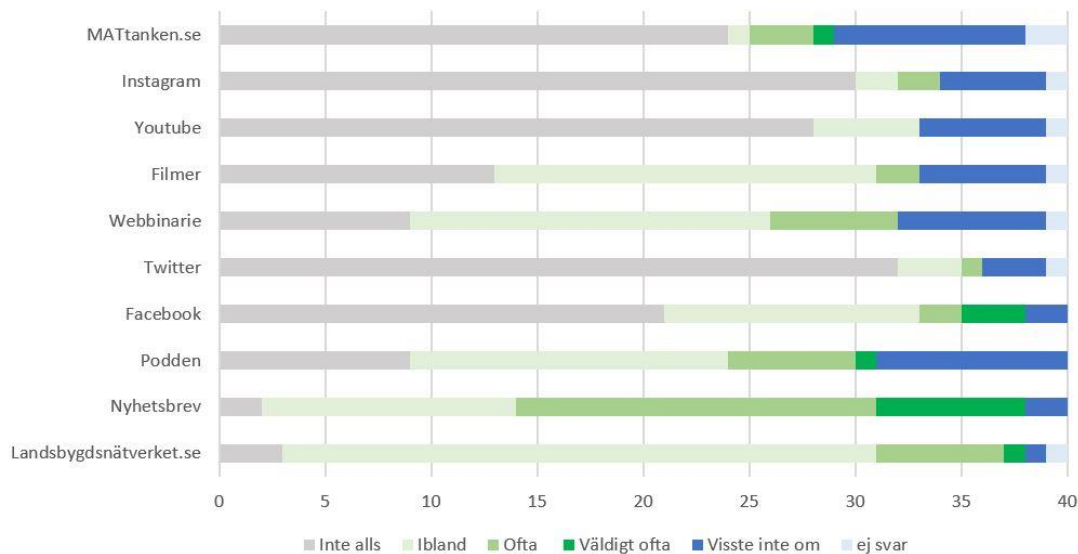
Enkättagarna fick svara på hur ofta de tar del av information från Landsbyggsnätverket via olika kanaler. Svar deltagaren kunde välja mellan var Inte alls, Ibland, Ofta, Mycket ofta och Visste inte om. En del valde att inte svara på frågan.

Den kanal som flest svarade att de använde ofta eller mycket ofta var nyhetsbrev. Om svaren ibland, ofta och mycket ofta slogs ihop svarade flest att de tog del av information via webbplatsen. Av de passiva medlemmarna och de som ännu inte är medlemmar var nyhetsbrevet och webbplatsen i stort sett lika populära. Bland de aktiva medlemmarna svarade ingen att de inte kände till att information fanns på webbplatsen. Andra populära kanaler var Facebook, webinarier, poddar och filmer.

De kanaler som flest svarade att de inte använde alls var Twitter, Instagram och Youtube. I dessa fall svarade flera också att de inte visste att Landsbyggsnätverket var aktiva i dessa forum.

Passiva medlemmar och de som ännu inte är medlemmar om att använda nätverkets informationskanaler

Enkät svar om framtiden

I båda enkäterna, det vill säga både i den till aktiva medlemmar och den till passiva medlemmar och andra aktörer, ställdes frågor om framtiden. En av frågorna handlade om vilken roll de svarande ser att de själva och deras organisation kan ha i framtida arbete inom Landsbyggsnätverket. 65 svarade att deras organisation/myndighet kan ha en aktiv roll och åtta att deras organisation/myndighet kan ha en passiv roll. 26 lämnade denna fråga obesvarad.

De svarande fick med fritext beskriva behov som de ser att deras organisation/myndighet har av Landsbyggsnätverket som neutral arena. Nertill listas axplock av kommentarer som sammanfattar olika infallsvinklar:

- Samverkan och nyttjande av resurser
- Projektsamordning för strategisk samverkan mellan EU-projekt/nationella och regionala projekt som syftar till landsbygdsutveckling.
- Gemensam kommunikationsplattform.
- Utbildningar och kunskapsöverföring. Bredda landsbygdspolitiken, inte bara LBP
- Myndigheter och organisationer möts på lika villkor
- Nätverket uppfattats inte som neutralt, då koppling till SJV är så stark. Det går inte att bedriva påverkansarbete inom nätverket eller frågor som "går emot" verket.
- Arena som är öppen för alla organisationer som jobbar med landsbygdsfrågor.
- Gemensam utveckling och nyttjande av smarta och innovativa idéer
- Neutralt nätverk där nya kontakter skapas och frågor som kan vara svårhanterade eller känsliga kan lyftas på ett konstruktivt sätt.

- En neutral plattform är en utgångspunkt för informationsspridning och dialog mellan aktörer och gentemot allmänheten.

De svarande fick också beskriva vilka behov de ser att deras organisation har av ett Landsbygdsnätverk som knyter samman olika sektorer i landsbygderna för att nå gemensamma mål. Här listas ett axplock som sammanfattar olika infallsvinklar på denna fråga:

- Offentliga aktörer, ideella krafter och företagen samverkar i sina geografiska områden, men också regionalt och nationellt för att utvecklas.
- Samverkan skapar attraktivitet, drivkraft och nya möjligheter.
- Nya innovationer och idéer ligger i skärningspunkter mellan stuprören, här gör nätverket nytta
- Var är skogen?
- Viktigt för att föra samman kommuner, leader, LLU och regioner
- Gemensamma idéer
- Treparterskap

Nästa periods teman och arbetssätt

I båda enkäterna kunde de deltagande svara på frågor om vilka temaområden som skulle vara viktiga att arbeta med inom Landsbygdsnätverket och aktiviteter som de såg behov av under kommande programperiod. Dessa frågor ställdes med möjlighet att svara med egna ord. Vid genomgång av svaren har åtta olika tematiska kluster uppenbarats sig.

- Gröna näringslivet

De svarande vill att vi arbetar tillsammans med frågor som rör lantbruk, skog, trädgård, social service, leader, företagsutveckling och innovation med mera. Inom detta kluster lyfts också behovet av att arbeta mer med innovationer och utveckling av gröna näringar, lantbrukare och restauranger, mat och dryck, foodtech, hållbar konsumtion och utveckling av både animalie- och vegetabilieproduktionen. Beredskapsfrågan tas upp och offentliga måltider i samband med arbete med livsmedelsstrategin. Det finns en önskan om att vi fortsätter att arbeta för att stödja kluster i Sverige och att vi mer aktivt inkluderar skogen i vårt arbete.

”Fler aktörer från skogen bör involveras, inte bara Skogsstyrelsen, utan kanske Södra skogsägarna, Norra skogsägarna, Sveaskog och andra.”

”Skogs- och jordbruk som tillsammans skapar innovationer och arbetstillfällen.”

- Blå näringslivet

Temaområden som de svarande ser i framtiden rör bland annat havsmiljö och fiske och mer fokus på fiskodling och användning av ny svensk teknik. Det skulle kunna gynna nya näringar och också innovativa bolag. Det kustnära fisket och kustmiljöer lyfts specifikt som ett område som bör lyftas. Områden som knyter an till detta är miljö, klimat, natur, kultur och besöksnäring. Även inkludering, landsbygdsutveckling och lokal utveckling. Innovationer och digitalisering är viktigt för utvecklingen inom de blå näringarna och en naturlig del av det framtida arbetet. Även arbetet med innovationer inom sjömatproduktionen är viktigt att ha med för att knyta ihop hela branschen

”Fiske och vattenbruk, affärsmöjligheter på landsbygd, innovation, hållbar konsumtion, beredskap/försörjningsförmåga”

- Miljö och klimat

Inom temaområdet miljö och klimat vill de svarande att vi arbetar med vatten kopplat till markanvändning och grön infrastruktur kopplat till betesmarker med höga naturvärden på landskapsnivå. Det finns önskemål om att Landsbygdsnätverket tar en mer aktiv roll i olika debatter så som klimat/kött-debatten och även tar ett större grepp om att sammanföra aktörer på flera nivåer, från lantbrukaren till tjänstemän på nationell nivå för att skapa samsyn och förståelse i omdiskuterade frågor. Flera viktiga frågor, både idag och för framtiden, är viktiga att ta med i det fortsatta arbetet så som stärkt krisberedskap kopplat till miljö och klimat, hållbarhetsfrågor i bredare bemärkelse, Green deal, social hållbarhet, biologisk mångfald och klimatfrågan.

”Fortsätta jobba med lantbruket och därigenom det gröna näringslivet, hållbarhet (gärna med koppling till det gröna näringslivet) och bioekonomi, ekosystemtjänster och biologisk mångfald, klimatfrågan. Finansieringslösningar, nya former för ägarskiften och ägande, investeringar.”

- Natur, kultur och besöksnäring

Vi lever i ett avlångt land med en enorm variation och ett digert utbud av natur- och kulturupplevelser. De svarande önskar att vi stärker upp arbetet kring upplevelser med ursprung i natur och kultur och turism och besöksnäring. Vi kan exempelvis vara en aktör som kopplar samman besöksnäring och livsmedelssektorn för att ta till vara potentialen med måltidsturism. Landsbygdsnätverket kan också vara en kraftfull aktör som lyfter kulturarvet och kulturens roll i en hållbar samhällsutveckling på landsbygden.

”Öka synligheten kring frågor med koppling till kulturarv och kultur och dess betydelse för en hållbar landsbygdsutveckling.”

- Landsbygdsutveckling och lokal utveckling

Levande landsbygd kan uppnås genom samverkan och Landsbygdsnätverket skulle kunna arbeta för att på olika sätt stärka företagande och genomföra aktiviteter som syftar mot bygdeutveckling samt entreprenörskap. Levande landsbygd kräver service, möjlighet till företagsutveckling, kommunikationer och föreningsutveckling. Landsbygdsnätverket kan också tydligare lyfta landsbygdens möjligheter för ökad försörjning och verka för att minska klyftorna mellan stad och land. I enkätsvaren finner vi önskemål om att arbeta med temaområden där vi lyfter hur viktigt, utifrån hållbarhetsperspektivet, att hela landet lever och därför är det viktigt att landsbygdsfrågorna har en egen arena.

Landsbygdsnätverket kan vara arenan för samverkan mellan offentliga och privata aktörer som främjar utbyggnad av infrastruktur och service, samt utför aktiviteter som syftar till en ökad kunskap om landsbygdernas förutsättningar, behov och vad de kan erbjuda samhället och individen.

Beredskapsfrågan är idag i fokus och som ett led i detta önskas aktiviteter kopplade till långsiktig hållbarhet och gemensamma lösningar för att bygga en stark och inkluderande samhällsberedskap för olika typer av kriser/situationer som kan komma att uppstå. Konkreta insatser på lokal nivå, som är skalbara behöver prioriteras.

Attityder och föreställningar kopplad till de svenska landsbygderna kan behöva en uppdatering. Inom nätverket behöver vi skapa en ny och nyanserad bild av vår attraktiva landsbygd. Vi behöver utmana den negativa bild som finns och synliggöra möjligheterna. Detta kan vi göra genom att arbeta aktivt med att inkludera ungdomar, lyfta smarta byar och synliggöra nya innovationer på landsbygder

”Jätte viktigt! För ett blomstrande Sverige behöver vi samverka, vi ser genom LLU hur viktigt det är på landsbygden att de offentliga, ideella krafterna och företagen samverkar i sina geografiska områden, men också regionalt och nationellt för att utvecklas, visa sin attraktivitet, drivkraft och sina möjligheter.”

- Digitalisering, Stöd och finansiering samt inkludering

Dessa tre temaområden lyfts inte bara fram som förslag på temaområden utan återkommer även i andra fritextsvar. Digitalisering hittar vi i svaren om temaområde, önskat arbetssätt och något som vi i ett större sammanhang måste arbeta med. En ökad digitalisering ser vi i hela samhället och det är viktigt att Landsbyggsnätverket arbetar med temat digitalisering, erbjuder digitala lösningar för digital delaktighet och sprider kunskap om vad digitaliseringen gör för att kunna leva och bo på landsbygderna.

Stöd och finansiering är också ett tema som man önskar att Landsbyggsnätverket ska arbeta med. Två perspektiv lyfts. Dels önskar de svarande att Landsbyggsnätverket ska vara behjälpliga vid ansökan om stöd och sprida information om stöd och möjlig finansiering, dels vill man att Landsbyggsnätverket ska finansiera vissa satsningar.

Idag arbetar Landsbyggsnätverket med inkluderingsfrågor på flera sätt. Nästan en fjärdedel av de som svarade på enkäten önskar att detta arbete fortsätter. Inkludering av unga och integration lyfts som temaområden.

”Samverkan och utbyta av ideer är alltid stärkande. Ni skapar både digitala och platsbundna mötesplatser.”

Idag arbetar Landsbyggsnätverket bland annat med elva arbets- och tematiska grupper. Arbetsgrupperna arbetar med områden som har prioriterats av styrgruppen. Många svarande på enkäten anser att detta är ett bra arbetssätt. Nya prioriteringar vad gäller temaområden för arbetsgrupperna görs efter två år vilket gör att systemet är relativt flexibelt. En del efterfrågar dock en större flexibilitet och att arbetsgrupper ska tillsättas när en problemställning eller utmaning blir aktuell. Arbetet i ett tema behöver inte pågå i två år utan kan pågå så länge det finns behov.

Den tematiska gruppen för fiske och vattenbruk är den enda grupp, förutom MATtanken, som drivs av projektmedel som söks från EHFF. Det finns en stark önskan att detta arbete fortsätter men också att de blå frågorna integreras mer i de andra tematiska grupperna.

Inom Landsbyggsnätverket finns en stor kompetens och erfarenhet när det gäller både fysiska och digitala arrangemang. Många lyfter värdet av både fysiska träffar och de digitala och att nätverket är en proffsig aktör att arbeta med. Det efterfrågas olika utbildningsinsatser som Landsbyggsnätverket skulle vara värd för. Det skulle kunna ske genom webinarer, poddar, digitala utbildningar och fysiska tillfällen.

Att arbeta med regionalt och på flera nivåer för att kunna binda ihop aktörer från det lokala och ideella med aktörer på den nationella nivån tas upp under flera frågor i enkäten, också under behov av nya arbetssätt. Regionala träffar kan vara ett sätt att arbeta.

Samordning nationellt och internationellt är det många som ser behov av. Nätverksträffar, leaderträffar, klusterträffar och regionala träffar är exempel som tas upp. Även att göra det möjligt för kommunernas landsbygdsutvecklare att utbyta erfarenhet.

Flera representanter från leader vill att Landsbyggsnätverket ska vidareutveckla konceptet ”Landsbyggare”.

Resultat från workshops i arbetsgrupper och med Jordbruksverket

Landsbyggsnätverket har idag elva aktiva arbetsgrupper.

- Innovationsgruppen
- EIP-Agri
- Tematiska gruppen för fiske och vattenbruk
- Kompetensrådet för naturbaserade näringar
- Ungas inkludering
- Affärsmöjligheter i Gröna näringar
- Nyanländas inkludering
- Gröna kluster (undergrupp till Affärsmöjligheter i Gröna näringar)
- Ekosystemtjänster
- Smarta Landsbygder
- Samordningsgruppen LLU

Inom ramen för intressentdialogen har det hållits workshops i dessa grupper för att identifiera vilka mervärden deltagarna i arbetsgrupperna ser att vi kan skapa genom nätverkande samt hur vi ska arbeta för att nå dessa. En workshop har även genomförts internt vid Jordbruksverket. Varje workshop har arbetat utifrån ett av fem temaområden som Landsbyggsnätverkets styrgrupp identifierat under våren 2020. Dessa temaområden är Entreprenörskap (EN), Omställning (OM), Livsmedelsstrategi (LS), Innovation (IN) och Lokalt ledd utveckling (LLU). Dessa temaområden har också varit fokus i diskussionerna med fokusgrupperna.

När svaren från arbetsgrupperna, styrgruppen och fokusgrupperna analyserats har identifierade mervärden kunnat grupperas enligt rubrikerna nedan.

Landsbyggsnätverket är en mötesplats för att samla mångfacetterad kompetens och resurser samt en neutral arena för samverkan

Samtliga arbetsgrupper samt Jordbruksverket har på ett tydligt sätt identifierat mervärdena kopplade till att landsbyggsnätverket samlar kompetens och resurser samt erbjuder en neutral arena för samtal, ömsesidigt lärande och samverkan.

Jordbruksverket lyfter specifikt möjligheten till att samverka inom nätverket kring hållbarhetsaspekterna och livsmedelsstrategin för att finna rätt avvägningar samt innovativa lösningar, produkter och metoder. Genom dialog kan olika produktionsinriktningar skapa förståelse för varandras utmaningar och möjligheter kopplade till hållbarhetsmålen. Nätverket kopplar samman aktörer som annars inte hade träffats för att tillsammans finna synergier och utbyta erfarenheter. Landsbyggsnätverket kan vara en mötesplats för diskussion kring innovationer och där man kan lyssna på producenterna om hur deras produkter bidrar till hållbarhet.

Innovationsgruppen ser mervärden kopplade till att kunna arbeta sektorsöverskridande och på så sätt stärka varandra med nya perspektiv än de man naturligt har omkring sig. Detta genererar nytänk och möjligheter till att arbeta öppet och inkluderande. Kunskaps- och erfarenhetsutbyte är också viktigt och där ser innovationsgruppen att arbetsgrupperna, med möjlighet till en öppen dialog, har en viktig roll. De

tvärssektoriella arbetsgrupperna som nätverket erbjuder resulterar i färre målkonflikter när de har gemensamma aktiviteter och uppgifter att lösa tillsammans. De arenor för möten, samtal och kunskapsutbyte samt workshops och konferenser som Landsbyggsnätverket erbjuder främjar innovation och stöttar innovatörer och initiativtagare. Detta i sin tur kan leda till ökat företagande och sysselsättning på landsbygderna då fler får information och de verktyg som krävs för att tillgodogöra sig de stöd som erbjuds genom landsbygdsprogrammet och andra fonder.

Den tematiska gruppen för fiske och vattenbruk identifierar framför allt mervärden kopplade till möjligheterna till kunskaps- och erfarenhetsutbyte genom nätverkets arbetsgrupper och aktiviteter. Genom nätverket tillgängliggörs kontaktnät och möjligheter att påverka och sprida information i en öppen dialog på en neutral mötesplats. Landsbyggsnätverket är idag den enda arenan där en samlad blå sektor kan diskutera utmaningar och möjligheter via en oberoende part. Sektorn kan också på ett enkelt sätt komma i kontakt med andra sektorer för samarbeten som kanske inte annars hade blivit av.

Kompetensrådet utförde sin workshop i arbetsutskottet (AU). Mervärden som lyftes var möjligheterna att genom nätverket föra samman utbildningssamordnare och näringsliv för att öka både utbildningarnas och näringslivets attraktionskraft samt för att säkerställa att utbildningarna motsvarar näringslivets behov. Kompetensrådet anser att det är viktigt att de kan fortsätta arbeta genom Landsbyggsnätverket då nätverket uppfattas som en neutral arena och att man genom samma nätverk har tillgång till många sektorer och kan påverka nätverkets alla arbetsgrupper. Genom nätverket kan Kompetensrådet också nå ut brett med information vilket är viktigt då utbildningsfrågan är horisontell. Likvärdig information från nätverket når också in till Kompetensrådet vilket upplevs som positivt.

Gruppen för affärsmöjligheter inom de gröna näringarna lyfter mervärden kopplade till möjligheter att utbyta metoder och idéer inom nätverket. Genom att arbeta i olika kluster, lära av varandra och bjuda in till varandras aktiviteter kan olika aktörer arbeta effektivt med att stötta nya entreprenörer. Landsbyggsnätverket kan erbjuda bra digitala lösningar vilket också underlättar samarbete mellan sektorer och aktörer, nationellt och internationellt. Nätverket kan vara en sluss mellan entreprenörer och myndigheter vilket är ett behov som gruppen har identifierat.

För gruppen Nyanländas inkludering är det viktigt att Landsbyggsnätverket fortsätter att vara en arena som för olika organisationer samman för informationsspridning, insamling av idéer och kunskap om olika delar av samhället vilket skapar nya värden och värderingar. Landsbyggsnätverket kan förmedla kunskap och information om olika verktyg och metoder till de utlandsfödda för att utveckla och stimulera möjligheter till arbete och företagande på landsbygderna. I nätverket inkluderas människor med invandrarbakgrund. Deras kompetens tas tillvara vilket stimulerar till anställningar och företagande på landsbygderna samt verksamheter som gynnar en hållbar utveckling lokalt och regionalt.

Likt Jordbruksverket lyfter de Gröna klustren mervärden som rör samverkan kring hållbarhetsfrågor och att nätverkande kan hjälpa och uppmuntra aktörer att samarbeta och utbyta erfarenheter. Genom Landsbyggsnätverket kan aktörer stötta primärproducenter att agera i internationella frågor och stimulera till att de stöttar varandra.

Ekosystemtjänstgruppen understryker vikten av att små organisationer kommer med i större nätverk för lärande och erfarenhetsutbyte. På så sätt kan konflikter undvikas och förståelse skapas för varandras olika perspektiv.

Samtliga deltagare i EIP-Agri gruppen identifierar mervärden kopplade till möjligheten för samverkan. Genom nätverket skapas kunskaps- och erfarenhetsutbyte och idéskapande på nätverkets olika arenor. Genom nätverket kommer inspiration till nya projekt, lärdomar kan dras från både lyckade och

misslyckade projekt och kraftsamling kan ske kring frågeställningar som är svåra att komma vidare med. Viktigt är också att ta lärdom av hur man inom nätverket kan stärka varandra och samarbeta effektivt.

Gruppen för ung inkludering anser att man inom nätverkande kan bli bättre på att omvandla idéer till praktiska och målinriktade aktiviteter. Detta kan man göra genom att nyttja varandras sammanlagda kompetenser och bli bättre på att kommunicera mellan arbetsgrupper. Framöver kan vi arbeta genom att blanda arbetsgruppsrepresentanter från olika sektorer. Där kan vi lyfta gemensamma frågor och hitta lösningar tillsammans.

Samordningsgruppen i LLU lyfter mervärdet kopplat till samverkan över sektorsgränser, med olika typer av intressenter som normalt sett inte finns i befintliga strukturer. Aktörer från olika strukturer kan ha gemensamma problemställningar men angriper dem från olika håll. Ett fungerande nätverk bidrar till att bilda en snygg fläta.

Lärdomar från olika insatser kan användas av fler. Gruppen för Smarta landsbygder ser flera mervärden kopplat till att samverka och lära av varandra. Det finns många olika aktörer med mycket erfarenhet inom nätverket, från både projekt och långa processer, och ett stort värde med att dela denna kunskap mellan varandra. Det är viktigt med korsbefruktning och att tillsammans tänka nytt och prova saker som vi inte testat förut.

Landsbyggsnätverket är länken mellan lokal, regional och nationell nivå men bidrar även till horisontell samverkan

Jordbruksverket ser att Landsbyggsnätverket kan vara länken mellan regioner samt vara en plattform för samverkan mellan aktörer på olika nivåer. Genom att regionerna kopplas samman kan arbetet mot livsmedelsstrategiska mål effektiviseras och bidra till att företag inom de blå och gröna näringarna utvecklas.

Innovations- och EIP-agri-gruppen vill se att nätverket bidrar till samverkan som identifierar synergier mellan organisationer, regioner och individer – nationellt och internationellt. Genom att arbeta strukturerat och i samverkan kan vi lära av varandra på individ- och organisationsnivå.

Gruppen för affärsmöjligheter inom gröna näringar efterlyser en mer aktiv roll från myndigheter i diskussioner om entreprenörskap på landsbygderna. Det behövs ett engagemang från politiker till entreprenör i alla led för att utveckling ska ske.

Det är viktigt att vara inkluderande på lokal, regional och nationell nivå menar gruppen för nyanlända. Erfarenhetsutbyte mellan olika lokala och regionala aktörer genom nätverkande kan bilda en länk för att binda ihop hela landet.

Att verka för regional samordning för att skapa gemensamma projekt och för att hitta finansiering för projekten regionalt är ett mervärde som nätverkande kan bidra till, enligt Gröna kluster-gruppen som också lyfter vikten av att arbeta horisontellt mellan regioner. Genom samverkan kan regional metodutveckling spridas och erfarenhetsutbyte ske. Inom gruppen lyfts också det internationella perspektivet. Nätverket kan underlätta att finna kontakter, hämta hem kunskap och omvärldsbevaka.

Det är viktigt att kunna samverka både lokalt och regionalt för att stärka varandra och för att få förståelse för varandras arbetssätt. Genom nätverket går det att samordna aktiviteter, fånga upp skillnader och likheter och identifiera vad som krävs för en verklig förändring, menar ekosystemtjänstgruppen. Bredden i nätverket och arbetet i arbetsgrupperna ger större möjlighet att lösa problem och ge verklighetsförankring.

Samordningsgruppen LLU ser mervärden kopplade till att genom nätverkande få kännedom om lokala förutsättningar och resurser. De anser att det är viktigt att få med regionerna i utvecklingsarbete och om man kopplar samman det lokala och det regionala perspektivet kan man få genomslag nationellt. Vi kan lära av varandra genom samverkan och genom att samla kunskap i nätverket från medlemmar, goda exempel och genom att mötas och samla information på ett ställe. Landsbygdsnätverket har idag över hundra medlemmar och kan framöver bli ännu bättre på att ta tillvara på det lokala perspektivet och engagera människor lokalt.

Gruppen för Smarta landsbygder vill arbeta över flera nivåer för att inspirera, informera och stötta varandra. Om något inte fungerar på regional och nationell nivå spelar det ingen roll hur mycket man jobbar på lokal nivå för att nå olika mål. Vi måste även bidra till att öka den regionala och den nationella samordningen. Här spelar nätverket en viktig roll.

Landsbygdsnätverket sprider information tillsammans och bidrar till folkbildning

Landsbygdsnätverket kan bidra till att utveckla kunskap mellan sektorer och vara en plattform för erfarenhetsutbyte och för att öka konsumenters kunskap. Jordbruksverket vill att nätverkande ska leda till att vi lär av varandra så att inte samma misstag upprepas och att kunskap sprids om hela livsmedelskedjan. Resultat från innovationer och olika insatser inom CAP kan spridas genom nätverket så att samma sak kan göras i hela landet.

Innovationsgruppen ser också mervärden kopplade till möjligheterna att sprida kunskap och information kring innovationssystemet och ökat deltagandet i nationella satsningar. Genom nätverkande och träffar, fysiska och digitala, kan vi lära oss mer om varandra, olika aktörers behov och sprida goda exempel.

Den tematiska gruppen för fiske och vattenbruk upplever stort värde i de informationsinsatser som har genomförts genom nätverket för att skapa förståelse och för att kommunicera möjligheter inom sektorn.

Grupperna för affärsmöjligheter inom gröna näringar, nyanländas inkludering, ungas inkludering och ekosystemtjänstgruppen lyfter alla mervärden som nås genom att sprida information inom och utanför nätverket. Detta skapar förståelse, ökad kunskap, inspiration och möjligheter till att brett arbeta för att nå målen i CAP.

Gruppen för Smarta landsbygder slår ett slag för Landsbygdsnätverkets poddar och webinarier. Det är riktigt bra sätt att brett sprida både analyser och klokskap. Kommunikation genom berättelser är också viktigt för att hitta det mänskliga så vi når ut och berör.

Landsbygdsnätverket bidrar till att nyansera den urbana normen och öka kunskapen om skillnader i Sverige

Innovationsgruppen identifierade mervärden kopplade till att arbeta med svenska mervärden, social hållbarhet och levande landsbygder.

Gruppen för nyanlända kunde se mycket positivt att arbeta med genom nätverket för att ge människor med invandrarbakgrund kunskap om arbete inom olika yrken på landsbygderna. Det är viktigt att man i detta arbete lyssnar på önskemål från aktörer i landsbygderna och på de nyanländas behov.

Unga-gruppen lyfter möjligheten att genom nätverkande och olika typer av mötesformer göra aktörer som inte är medvetna om sin roll för landsbygdsutveckling medvetna och stolta. Detta kan bidra till att öka ambassadörsrollen för landsbygderna. Gruppen vill också sprida kunskap om skillnaderna mellan att driva företag på landsbygderna och i tätorter och kunskap om hur det är att vara ung entreprenör på

landsbygder. Detta kan vi göra genom att samla den gemensamma kompetensen som finns i nätverket redan idag.

Inom nätverket samlas en djup kunskap om landsbygdsutveckling i flera perspektiv. Den kan förmedla en uppdaterad bild av landsbygd som är mindre romantik och mer verklighet, anser gruppen för Smarta landsbygder.

Landsbygdsnätverket arbetar brett, på alla nivåer för en landsbygdsutveckling i hela landet

Gruppen för Gröna kluster vill att Landsbygdsnätverket verkar för att finna långsiktig finansiering för utbildningsinsatser inom de gröna näringarna och bevaka möjligheten till införandet av en "kluster-peng". Gruppen vill även att Landsbygdsnätverket bistår med digitala lösningar för möten och samverkan mellan klustren för tajtare samarbeten. Klustren kan vara hjälpta av att ha projekt och finansiering tillsammans för att förenkla entreprenörskap.

Ekosystemtjänstgruppen efterlyser ett närmare samarbete med skogsorganisationer inom nätverket. Många lantbrukare är också skogsägare och skogen har stor påverkan på möjligheten att arbeta mot miljömålen. Skogsfrågan har en naturlig plats i nätverket.

Kompetensrådet efterlyser större engagemang av unga i landsbygdsfrågor. Ung-ullbaggepriset kan vara ett sätt att visa på betydelsen av det unga entreprenörskapet.

Jordbruksverket ser att nätverkande kan bidra till att skapa marknader för nya produkter med liten miljöpåverkan. Nätverkande kan också bidra till att nya entreprenörer väljer goda och hållbara lösningar för utvecklingen av sitt företag.

Resultat från fokusgrupperna

36 personer har deltagit i 13 fokusgruppsamtal. Totalt har dessa deltagare lämnat närmare 90 olika synpunkter och önskemål om mervärden som de vill ska skapas genom Landsbygdsnätverket och om förslag på arbetssätt som är lämpliga för att uppnå dessa mervärden. Dessa olika mervärden har kunnat sorteras i fem grupper, men det bör poängteras att det inte är några tydliga gränser mellan grupperna. De identifierade grupperna är:

1. Aktörer med olika kompetenser och från olika sektorer lär av varandra och kan samverka på en neutral arena.	En tredjedel av synpunkterna går att sortera i denna grupp av mervärden. Nästan alla deltagare har lyft något mervärde som har kunnat placeras i denna grupp.
2. Gemensam spridning av information.	En femtedel av synpunkterna går att sortera till denna grupp av mervärde och de kommer från drygt hälften av deltagarna.
3. Stärkta nätverk <u>på</u> olika nivåer och <u>mellan</u> olika nivåer.	Nästan en femtedel av synpunkterna går att sortera till denna grupp av mervärde och de kommer från lite färre än hälften av deltagarna.
4. Balansera urban norm, öka kunskapen om att landsbygder är olika samt bidra till att landsbygds- och livsmedelsstrategiskt säkrade	Femton procent av synpunkterna går att sortera i denna grupp av mervärden. De kommer från drygt en tredjedel av deltagarna.

politiska beslut och tillämpning.	
5. Människan/entreprenören i centrum (underifrånperspektiv).	Nästan en tiondel av synpunkterna går att sortera i denna grupp av mervärde. Det lyfts av en femtedel av deltagarna, men finns också med som ett perspektiv i många fler synpunkter och önskemål.

Närmare 95 procent av deltagarnas samlade synpunkter och åsikter går att relatera till dessa mervärdesgrupper. De övriga fem procenten handlar om tillgång till utbildningar som matchar näringslivet i landsbygder, demokrati och inkludering samt synpunkter om att nätverket borde vara ett "frirum" för att experimentera.

Mötesplats för att samla kompetenser över intresse- och sektorsgränser

Många av de som har synpunkter på vikten av att kunna mobilisera och samla olika aktörer med olika kompetenser, ser det som en nödvändighet för att hitta och genomföra nya kreativa lösningar på vår tids stora utmaningar. Detta lyfts oavsett vilket tema (omställning, livsmedelsstrategi, entreprenörskap, lokal utveckling eller innovation) som diskuterats. Det speglas i citat så som:

Finns mycket att vinna på att känna till varandras världar. Vi behöver mötas utanför våra egna områden.

Samverkan och oväntade konstellationer är viktiga delar i nätverkandet.

Skapa samarbeten utanför sektorn och skapa en tydligare plats inom det svenska innovationssystemet.

Breda perspektiven och tvär-perspektiven genom att fler från olika aktörer träffas. "Tvär-tänkande" viktigt. Tillsammans i nätverket har vi en mkt bred kompetens som vi kan erbjuda.

Vi kan bidra till förståelse för vattenbruket och även dess synergier med jordbruket.

Nätverk kan korsbefrukta varandra med olika kompetenser. Spridning av kompetens viktigt. Hur tar vi tillvara våra nysvenskar.

Träffa inte bara de som pratar samma språk. Det oväntade eller värdeskapande mötet är intressant i innovationssammanhang, mellan aktörer som normalt inte träffas. Den typen av mötesplatser skapas inte av sig självt utan behöver skapas.

Vill man få fram innovation behöver man kompetens från olika områden. Få fram nya tankesätt.

Men det handlar inte bara om kompetens. Ett antal lyfter att det är viktigt att aktörer med olika möjligheter till finansiering kan mötas i nätverket. Det speglas i citat så som:

...hur vi ska hitta kontaktvägar till de regionalt fördelade medlen. Det ska inte bara handla om landsbygdsprogrammets pengar. Det kan gälla RUS:ar och liknande.

Vore bra att använda nätverket i tiden fram till programstart för att få till ett strukturerat fondövergripande samarbete.

Nätverka ihop, bryta ned gränser mellan organisationer. (CAP) kan inte riktigt leverera hållbarhetsframstegen som förväntas genom Green Deal.

I strukturfondpartnerskapet finns det inte någon koppling till Leader. Fonderna verkar inte ha några bra kontakterna till varandra.

För att kunna fungera som mötesplats för olika kompetenser är det viktigt att känna till vem som har olika kunskaper och att de finns med i nätverket eller går att hitta genom nätverket. Flera anser att nätverket bör

fungera som en kompetenspool och kunskapsnav. Flera lyfter också att det är viktigt att kunskapsutbytet sker mellan stora och små organisationer. Ett citat som illustrerar båda dessa perspektiv är:

Vi kunde tydliggöra vad de olika medlemsorganisationerna bidrar med till nätverket både stora och små.

Andra citat om hur nätverket bör utvecklas som kompetenspool är:

Göra en lista över vilka kompetenser som finns inom nätverket i specifika ämnen inom omställning. Då blir det lättare att gå vidare med olika initiativ.

Det är viktigt att lyfta fram vad var och en kan göra som bidrar till omställningen och visa på vilka delar de är i helheten. Visa att alla kan bidra på något sätt. Då blir det tydligt på vilket sätt alla bidrar till omställningen och därigenom lättare att överbrygga eventuella motsättningar.

En viktig förutsättning för att nätverket ska vara en ändamålsenlig mötesplats är att den är neutral. Det lyfts i flera medskick. Exempelvis:

Bra utgångspunkt för en del lite känsligare diskussioner där aktörer inte alltid tycker lika – bra sätt att ha en neutral mark att stå på.

Nätverket är en öppen och kreativ arena. Det blir inte alls så mkt skyttegravar och rykesspridning utan mer konstruktiva samtal då.

Ta ett samlat grepp. Det finns olika typer av nätverk. Viktigt att få med unga. Förståelsen för att få med de olika perspektiven.

Nätverket kan skapa en neutral arena för beredskap och en resilient livsmedelsproduktion som fungerar även i fredstid och som inte bara handlar om att lagra livsmedel och insatsvaror. Det behöver vi samtala om brett och tvärs över olika sektorer.

Många anser att kunskapsutbytet mellan olika nivåer måste fungera bättre. De efterlyser att nätverket ska vara en mötesplats där aktörer från lokal nivå kan möta aktörer som finns regionalt och nationellt men också internationellt för att utbyta kunskaper. Flera pekar på att underifrånperspektiv och helhetssyn hänger ihop. Det kan handla om en helhet inom en kedja från produktion till konsumtion. Men det handlar också om en helhet på lokal nivå där olika näringar, service och andra samhällsfunktioner måste kunna samspela och fungera för att en enskild näring (exempelvis primärproduktionen i gröna näringar) i hela landet sammantaget ska kunna utvecklas.

Hela ledet från produktion och förädling till konsument. Inkludera lokala konsumentgrupper, få med deras kreativitet.

Det är problematiskt med en ytterligare sektorisering mellan jordbrukets och landsbygdens utveckling. De som lever och verkar på landsbygden finns i en integrerad helhet. Helheten skapar effekt.

Gemensam spridning av information

Det finns flera mervärden som handlar om gemensam spridning av information såväl inom nätverket som från nätverket utåt till en vidare krets. Ett budskap blir starkare om det är många som samlat kunskap bakom budskapet som sprids. Ett nätverk som samlar en bredd av intressen borgar också för en neutralitet i budskapet. Det framgår av följande citat:

Att sprida tillsammans med myndigheter via Landsbyggsnätverket är värdefullt och ger en viss kredibilitet. Vid informationsspridning kan nätverket funka som en bra neutral infospridare.

Att man informera allmänheten/politiken/investerare om vattenbruk från en fakta-baserad och neutral synpunkt.

Nätverket ger också möjligheter till att flera kan sprida informationen, exempelvis mellan orter i landet. Podden Landet och webinarier ”Landet lär” är uppskattade kanaler för informationsspridning som några särskilt lyfter att de använder sig av när de sprider informationen vidare.

Några lyfter att det är viktigt att sträva efter folkbildande mervärden med informationsspridning genom nätverket.

Flertalet av synpunkterna om nätverkets betydelse för informationsspridning handlar om att tillgängliggöra forskning och utvärdering samt att sprida viktig information inom specifika teman.

Fokusgruppsamtalen handlade om fem teman: omställning, livsmedelsstrategin, entreprenörskapet, innovation och lokal utveckling. Flest deltog på samtalen om livsmedelsstrategin, innovation och omställning och därför är det också de teman som lyfts mest kopplat till mervärden av informationsspridning.

Ett nätverk som fungerar på flera nivåer

Det finns en påtaglig önskan om att Landsbygdsnätverket ska fungera på flera nivåer, men också att det är viktigt för att knyta ihop olika nivåer, från lokal (ibland nämns till och med från individnivå) till EU-nivå.

Flera medskick handlar om de mervärden som kan uppstå om regionala aktörer kan samverka mer. Det kan illustreras med följande citat:

Regionalt behövs det samverkan och stödjande sektorer. Ex: har regionplanerare träffats för att diskutera regionplaneringens roll i landsbygdsutvecklingen. Ett område var regionplanering och biobaserad ekonomi – hur lantbruket ska leverera nya tjänster och produkter. I de regionala planerna finns det bra tankar om innovationssystem i vissa kapitlen men i kapitlen om lantbruk och landsbygd finns ingen koppling till innovationssystemen. Det är problematiskt att detta inte hålls ihop. Landsbygdsnätverket behöver hjälpa till att koppla ihop dessa och skapa dessa horisontella diskussioner.

Underlätta samverkan mellan de regionala företrädarna för Landsbygdsnätverkets medlemsorganisationer.

Hur få med biodlarna, som ofta är bobbyodlare, i mötet med andra aktörer som är verksamma inom området? Utveckla mervärden med samordning på landskapsnivå, involvera även konsumenten.

Flera synpunkter tar fasta på de möjligheter som finns i och med att Landsbygdsnätverket är en del av ett europeiskt nätverk. Här är några citat som illustrerar det:

Hitta partners i EU såväl som nationellt för att jobba med att bevara jordbruksmark.

Internationella kontakter och även regionala delnätverk som en slags underavdelning till det nationella nätverket är ett bra sätt att jobba.

Kontaktvägar mellan landsändar. Kontaktvägar ut i Europa.

Ytterligare en dimension av de mervärden som kan skapas genom att nätverket kan fungera på flera nivåer, är behovet av att nationellt knyta samman de som idag inte har en nationell intresseorganisation. Det finns aktörer, lokalt och regionalt, med specifika roller som behöver en nationell plattform där de kan mötas samtidigt som de sammantaget är viktiga för nätverket som helhet. Exempel som nämns är landsbygdsutvecklare i kommuner och regioner och regionala gröna kluster. Exempel på citat som speglar det är:

En annan typ av nätverkande med stor betydelse är nätverket för landsbygdsutvecklare – för att diskutera dagliga svårigheter (“Communities of practise”). Många av dessa är ganska ensamma och behöver mötesplatser.

Andra synpunkter som handlar om mervärden med att inom nätverket koppla lokal nivå med andra nivåer illustreras med följande exempel på citat:

Småskaliga kustfiskare har jobbat hållbart över generationer. Ta vara på kunskapen och erfarenheter som finns lokalt och regionalt och koppla det till forskningen.

Uppskattar samarbetet i Landsbygdsnätverket. Utgå från det lilla lokalt och regionalt för att bygga det stora nätverket. Bra koppling mellan Leader och landsbygdsnätverket.

På global nivå är det småskaliga fortsatt stort inom livsmedelproduktionen. Det lokala perspektivet på livsmedelsförsörjning och resiliens kan kopplas till detta.

Plocka ihop lämpliga grupperingar med spridning utifrån geografi och sektor för att snabbt hitta lösningar på gemensamma utmaningar.

Balansera urban norm och landsbygdssäkra

Ett brett nätverk med lokal förankring över hela landet har stora möjligheter att samla kunskap om landsbygder. Det behövs för att synliggöra fakta som ofta drunknar i generaliserade och marginaliserade bilder av landsbygden. Det är många som lyfter att de mervärdena är viktiga. De menar att det är avgörande för att politiska beslut och tillämpning av politiska beslut ska bli mer träffsäkra och fungera för villkoren som finns i olika landsbygder. Exempel på citat som illustrerar det är:

Nu behöver vi samla allt som finns för att sätta kraft gentemot de som fördelar resurserna. Och då är det viktigt med någon som samlar aktörerna. Det är viktigt att komma fram till hur vi återigen kan bli den demokratiska rörelsen utifrån varje plats. Man gör politik nu där man inte vet hur politiken fungerar lokalt?

Landsbygden ser dessutom annorlunda ut i olika delar av Sverige. Vi måste få en större mångfald i synen på landsbygden. Den urbana normen är något vi måste förändra och samverka om för att få helhetsperspektiv.

Landsbygden är inget hett ämne i den kommunala verksamheten. Jobba med de kommunala inköparna. Nätverket skulle kunna hjälpa till att lyfta skillnader i regioner och anpassa odlingar från norr till söder.

Landsbygden har förlorat minst under pandemin, jämfört med städerna. Fler har förstått att landsbygden behövs. Hur drar vi nytta av det?

Vi behöver göra helt andra saker nu och under de kommande två åren, jämfört med senare i nästa program. Det behövs attitydförändringar hos myndigheter.

Nätverket kan bli en representant i en diskussion om prioriteringar framöver, t.ex. fördelning av medel. Dock svårt för nätverket ta ställning som neutral arena. Nätverket blir örat gentemot verkligheten genom att samla in exempel på hur det fungerar.

Påverkan och att vara med i olika grupper för fördelning av medel är viktigt. Olika perspektiv skall få vara med och påverka. Exempelvis om hur pengar utlyses, vad det ska forskas om och hur ansökningar bedöms. Landsbygdsnätverket har en bred kunskapsbas som skulle kunna användas mer.

Nätverket kan bidra till bättre nyttjande av resurser.

Flera av synpunkterna som handlar om att nyansera verklighetsbilden är också kopplade till de grundläggande behoven av digital infrastruktur och digitalisering. Det illustreras med följande citat:

Perspektiv på hur digitalisering, AI och liknande kan skapa nya förutsättningar för landsbygden. Bättre lösningar för landsbygdsutmaningar, avstånd, socialt, etc och för att förverkliga potentialen. Avstånd kan skapa hinder men nu finns möjlighet att förändra. Landsbygden är global och kompetensutveckling på distans är en möjlighet.

Främja införande av bredband i landsbygder så att alla kan delta på lika villkor.

Att nyansera bilden av landsbygder är också en fråga om attityder till livet i landsbygder och till hållbar livsmedelsproduktion. Det lyfts som viktigt i ett antal citat, exempelvis:

Ökad attraktion med exempelvis Kampanjen Vi landsbyggare. Ett annat exempel är en kampanj i Dalsland att renovera ödebus och få folk att flytta dit. Nyansera/förbättra bilden av landsbygden genom att visa på värdefulla platser i olika landsbygder. Det skapar också en bra helhetskänsla för landsbygder.

Lyfta fram goda resultat genom skolmältiden, använda den som hävstång för att ändra attityder.

Jobba med attitydförändringar, det ska vara fint att vara jordbrukare. OK att säga att man kan bli rik genom att jobba i jordbruksbranschen?!

Två av synpunkterna som handlar om ökad kompetensförsörjning genom bättre tillgång till utbildning har också kopplat det till attitydperspektivet.

Gör gröna näringar och blå näringar attraktiva för unga.

Synliggöra vad det finns för jobb. Inte bara primärproduktionen. Bredda kunskapen hos eleverna om vilka jobb det finns. Flera konkreta exempel nämnda (bryggeri, smådjur).

Människan och entreprenören i centrum

Det finns många synpunkter som tar sin utgångspunkt från den enskilda landsbygdsbon eller entreprenören i landsbygder. De menar att det måste vara vägledande för den kunskap som samlas och byggs inom nätverket och de samarbeten som utvecklas. Här är några citat som illustrerar det:

Mer fokus på den lilla AKIS (Agricultural Knowledge and Innovation Systems). Här kan Landsbygdsnätverket ta ett initiativ för att sätta ett annat fokus på AKIS utifrån företagarens perspektiv. Det går även att titta på detta utifrån andra sektorer, exempelvis för sociala företag, där entreprenörskapet står i fokus. MikroAKIS där producenten/innovatören är fokus och systemet byggs den personen.

Det som nu utvecklats här är livsstilsföretagandet. Man vill ha en livsmiljö och bo på ett särskilt sätt. Det handlar om att få ett särskilt sätt att leva. Det kommer starkt bland de yngre. Många vill dock inte tjäna pengar utan vill ha en särskild livsstil. Vad finns det för stöd och rådgivning för det?

Vad krävs för att ny-examinerade har tillräcklig kunskap när de kommer ut i arbetslivet (om klimat). Landsbygdsfrågorna har inte heller pratats mycket om i utbildningar om klimatanpassningar inom mina (SMFHs) arbetsområden. Vad behöver landsbygdsföretagare ha för att satsa?

Viktigt att utgå ifrån att det är individer som skapar innovationer, inte kluster.